

ارزیابی مولفه‌های جامعه‌شناختی احساس امنیت (با تاکید بر خرده فرهنگ‌ها) با رویکرد

کاهش جرم در طراحی شهری (نمونه موردی: خیابان اصلی منطقه رجایی شهر کرج)

رضا درستان^۱، امیر محمدی^۲، مسعود جباری^۳، محمد امین ناصرخاکی^۴

از صفحه ۲۰۱ تا ۲۲۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۳/۲۵

چکیده

زمینه و هدف: امروزه یکی از اولویت‌های موکد در حوزه طراحی شهری، توجه به مقوله پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی^۵ و اجرایی نمودن آن جهت نائل شدن به مقوله امنیت و احساس امنیت است. از این منظر و با توجه به گسترش انواع جرائم در کشور، پژوهش حاضر، موضوع پیشگیری از جرم را با هدف ارزیابی مولفه‌های جامعه‌شناختی احساس امنیت با تاکید بر خرده فرهنگ‌ها در خیابان اصلی منطقه رجایی شهر کرج، مورد بررسی قرار داده است.

روش تحقیق: روش پژوهش توصیفی-تحلیلی، بر مبنای تحلیل‌های آماری و بوسیله مطالعات کتابخانه‌ای، مشاهده و ابزار پرسشنامه راهبری گردید. پرسشنامه براساس ۳۵ سوال برای ۳۲۰ پاسخ‌دهنده تنظیم گردید. تحلیل مبتنی بر تصاویر، آزمون رگرسیون چندمتغیره، فن افتراق معنایی و خروجی داده‌ها در نرم افزار «اس. پی. اس. اس» است.

یافته‌ها: در بعد طراحی کالبدی، شاخص‌های موثر در جرم مانند: شلوغی، امنیت، نگهداری، تاریکی، مراقبت، کنترل، ازدحام و در بعد جامعه‌شناختی، شاخص‌های مدرن و جدید بودن، انسجام اجتماعی، خشونت، گسست عاطفی، مهاجرت، عرق محلی در وضعیت نامطلوبی هستند.

نتیجه‌گیری: مطابق یافته‌ها، برنامه‌ریزی در بُعد جامعه‌شناسی، از قبیل: شناسایی مهاجرین به کلان‌شهرها و احراز دلیل مهاجرت (حداقل در مهاجرین جدید) و تهیه پروفایل مهاجرین، توجه ویژه به گسست عاطفی نسل جوان از محیط، تقویت سرمایه اجتماعی محله در مشارکت‌های محلی و در بُعد طراحی کالبدی محیطی، شامل: کنترل دسترسی‌ها، حفظ قلمرو، تامین نور کافی، باعث کاهش جرایم در فضای شهری و نتیجتاً ایجاد شهر امن در محدوده مورد مطالعه خواهد شد.

کلیدواژه‌ها: طراحی شهری، جرم، جامعه‌شناسی، شهر کرج، خرده فرهنگ‌ها، جامعه‌شناسی.

^۱ دکتری تخصصی معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس، مازندران، ایران. نویسنده مسئول. Reza.dorostan@gmail.com

^۲ کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد هیدج، زنجان، ایران. Mohamady.amir1982@gmail.com

^۳ دکتری معماری و مدرس گروه معماری، واحد شهر قدس، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. Masoud.oct@gmail.com

^۴ کارشناسی معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد هشتگرد، البرز، ایران. Aminnaserkhaki@yahoo.com

^۵ Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED)

^۶ Statistical Package for the Social Science (SPSS)

مقدمه و بیان مسئله

در جوامع امروزی با توجه به گسترش جرائم، لزوم پیاده‌سازی مقوله امنیت در طراحی شهری با در نظر گرفتن حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، بیش از پیش ضروری به نظر می‌رسد. اهمیت مقوله امنیت در زندگی جمعی تا حدی است که برخی متفکران اجتماعی در تعاریف خود، کلمه امنیت را مترادف با مفهوم سلامتی به کار گرفته‌اند و وجود آن را ضامن بقا و پایداری جامعه سالم می‌دانند. از این‌رو، محیط امن از جمله نیازهای اصلی شهروندان و عامل ارتقاء کیفیت زندگی است. از منظری دیگر، احساس امنیت در واقع حالتی است که در آن فرد احساس ایمنی می‌کند و در این حالت نیازهای شخصی، اجتماعی و امثال آن را بدون دغدغه و با اعتماد به نفس، فراهم می‌آورد. در واقع امنیت پدیده‌ای احساسی و ادراکی است و بیشتر به احساس روانی شهروندان از عوامل تهدیدکننده برمی‌گردد که حاصل فرهنگ، سیاست‌گذاری، نوع طراحی محیطی، رفتارها و الگوهای حاکم در اجتماع است. به‌عنوان نمونه، شواهد نشان می‌دهد، در سرتاسر کشور آمریکا، ماهانه بیش از ۶٫۶ درصد از دانش‌آموزان، حداقل یک روز به دلیل احساس ناامنی و ترس در مسیر مدرسه، از حضور در آن امتناع می‌کنند (ارغیانی، ۲۰۱۳: ۹۹). بنابراین، امنیت در ارتباط مستقیم با کیفیت زندگی و در مقابل مفهوم ذاتی جرم است. وقوع جرم پیامدهایی مانند: بی‌اعتمادی، عدم امنیت و آسیب‌پذیری را به دنبال دارد که نتایج آن اختلال در نظم اجتماعی است (عباس‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۳). از این باب، جرم پدیده‌ای است که همزمان برهم زنده امنیت مالی و جانی افراد است. از این‌رو رفع نیازهای فردی و جمعی به هر شیوه، ممکن است از طریق تجاوز به اموال غیر و همچنین انتخاب الگویی از جرم به عنوان شیوه‌ای برای تقویت خرده فرهنگ‌های بزه‌کاری، ظهور و شیوع سایر جرائم اجتماعی را به دنبال داشته باشد (هوشمند و کوه‌شکاف، ۱۳۸۱: ۶۷). تبیین‌های جامعه‌شناختی در نقطه مقابل تبیین‌های روان‌شناختی و زیست‌شناختی بر نقش مهم و اساسی محیط فرهنگی و اجتماعی در پیشگیری از جرم تاکید دارد (فرجی‌ها، ۱۳۸۹: ۱۴) که مهم‌ترین رویکرد آن، پیشگیری اجتماعی است. پیشگیری اجتماعی از جرم، راهبردی است که مشارکت اعضای جامعه در پیشگیری فعال از وقوع رفتارهای مجرمانه و آسیب‌های اجتماعی و علت وقوع جرم را در ساختارهای اجتماعی جستجو می‌کند. رویکرد پیشگیری اجتماعی، در جستجوی اقدام با کمک سیاست‌ها، برنامه‌ها و خدمات مختلفی است که در جوامع توسعه یافته وجود دارد و در جستجوی کاهش یا حذف انگیزه‌های ارتکاب جرم پیش از وقوع و مقابله با علل آن است که نتیجه آن حصول امنیت است. هدف این رویکرد، تضمین برنامه‌هایی است که بتواند در الگوهای رفتاری و ارزش‌های فرد تاثیرگذار باشد. و نتیجه آن، طیف متنوعی از تدابیر و تمهیدات است که هدف آن‌ها تغییر در شرایط و مقتضیات روابط اجتماعی است (شاطری‌پوراصفهانی و یامین‌پور، ۱۳۹۵: ۷۵). با عنایت به مراتب فوق، هدف از این پژوهش، ارزیابی مولفه‌های جامعه‌شناختی احساس امنیت (با تاکید بر خرده فرهنگ‌ها) با رویکرد کاهش جرم در منطقه رجایی‌شهر شهر کرج و خیابان اصلی آن، بدلیل وقوع جرائم اجتماعی است که در این بین سعی شده تا به سوالات زیر پاسخ داده شود:

الف) مولفه‌های تاثیرگذار جامعه‌شناختی بر طراحی محیطی چیست؟

ب) چگونه می‌توان با در نظر گرفتن تعدیل و تقلیل خرده فرهنگ‌ها در فضای شهری به کاهش جرم نایل شد؟

از مهم‌ترین ضرورت‌های انجام این نوع پژوهش‌ها، ارائه راهکارهای حاصل از یافته‌های پژوهش است که بر اساس شناخت حاصل شده می‌باشد. انجام این چنین تحقیقاتی فواید کاربردی زیادی دارد که می‌تواند به شناسایی علل وقوع جرم و ارائه راه کارهای اجرایی منجر شود. از این رو با بکارگیری نتایج این تحقیق انتظار می‌رود که ریشه‌یابی پتانسیل وقوع جرم را از منظر جامعه‌شناسی و با انعکاس آن در طراحی محیطی شهری، شاهد کاهش جرایم اجتماعی باشیم.

پیشینه پژوهش

پیشینه داخلی

ثناگروه‌مکاران (۱۳۹۸) در مقاله «ارزیابی احساس امنیت و پیشگیری از جرم در فضاهای عمومی مجتمع‌های مسکونی به روش دید-پناه»، به ارزیابی ادراک امنیت توسط افراد در سطوح مختلف پرداخته است. روش تحقیق، توصیفی و تحلیل آماری است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد عوامل کالبدی-رفتاری، مانند خلوتی در روز و شب، تاریکی و روشنایی و نقاط کور، نبود نظارت پلیس در میزان احساس امنیت نقش به‌سزایی دارند.

یزدان صیقل (۱۳۹۷) در رساله دکتری خود با عنوان «مطالعه حقوقی-جرم‌شناختی جرم در جامعه مخاطره‌آمیز» بر اساس نظریه البریش بک^۱ و گیدنز^۲، نظریه جامعه مخاطره‌آمیز را با هدف بازتعریف تعاریف حقوقی و کیفری جرم، بررسی کرده است. بر اساس این دیدگاه کنترل موارد مخاطره‌آمیز، عاملی است که در همه کشورها دارای اهمیت ویژه‌ای است. در قالب جرم‌شناختی جهت‌گیری تحلیل‌ها به سمت بازشناسی ویژگی‌های جرم‌شناختی جرم در جوامع مخاطره‌آمیز، شناسایی بزه‌کاران و بزه‌دیدگان، اشاره به نظریه‌های جرم‌شناختی برخاسته از تفکر ریسک‌مدار و راه‌کارهایی به لحاظ جامعه‌شناختی دارد. در بستر تحلیل مفهومی نیز رفتارهای مجرمانه مخاطره‌آمیز از حیث ارکان تشکیل دهنده و تحولات آن‌ها وجود دارد، نیز جهت‌گیری تعیین پاسخ به این جرایم و نگاه‌های کیفرشناختی، مدنظر قرار گرفت. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی در قالب تحلیل آماری است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد تعریف جرم اگرچه دشوار است؛ اما قاعده‌گذاری نظام‌مند به منظور شمول رفتارهای نوین مخاطره‌آمیز می‌تواند بر میزان کارایی و اثربخشی حقوق کیفری مخاطره‌آمیز، موثر واقع گردد.

ارغیانی (۱۳۹۹) در مقاله «ارزیابی نحوه تاثیر مولفه‌های کالبدی بر ارتقاء احساس امنیت در فضاهای آموزشی از دیدگاه دانش‌آموزان، مورد مطالعاتی: دبیرستان‌های بجنورد» با هدف پاسخگویی به این پرسش‌ها که، عوامل تاثیر گذار بر احساس امنیت کدام است و مهم‌ترین عوامل کالبدی تاثیرگذار بر مدرسه امن کدامند، نسبت به حصول نتایج پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی، اقدام نمود.

¹ Beck

² Giddens

نتایج مبین رابطه معناداری بین شاخص‌ها از دیدگاه دانش‌آموزان و احساس امنیت وجود دارد و اولویت‌بندی شاخص‌ها در این حوزه به ترتیب: قلمروگرایی، نظارت‌پذیری، کیفیت فضا، فعالیت، کنترل دسترسی است.

مویدفر و همکاران (۱۳۹۸) در مقاله «تحلیلی بر پراکنش فضایی احساس امنیت در استان یزد با استفاده از الگوی ویکور» با هدف سطح‌بندی شهرستان‌های استان یزد، به بررسی احساس امنیت، پرداختند. احساس امنیت با شانزده شاخص قابل احصاء از نتایج پژوهش است. برای وزن‌دهی شاخص‌ها ضمن استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، از فن دلفی و برای تحلیل آن از فن ویکور استفاده گردیده است. نتایج نشان داد، استان یزد به لحاظ امنیت (انسانی) در وضعیت مطلوبی قرار دارد.

پیشینه خارجی

پری^۱ و فنلی^۲ (۲۰۲۰) در مقاله «تحلیل راه‌حل‌های طراحی محیطی جرم‌ستیز مؤثر در سال ۲۰۲۰ و بعد از آن: مفاهیم و استراتژی‌ها» پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی محیطی جرم‌ستیز و پیشگیری از وقوع جرم با راه‌حل‌های سال ۲۰۲۰ و بعد از آن، به منظور ارائه راه‌حل‌ها، اثبات نموده که نقش فرد (نه تاکید بر ساختمان‌ها)، در کاهش جرم مهم است. موضوع پیشگیری از جرم و طراحی محیطی جرم‌ستیز، فقط قانون و هشدار نیست. مطالب مختلفی برای انجام بررسی جرم، بازدارندگی، نظارت بر محله، پیشگیری از وقوع جرم و موقعیت‌های اقتصادی و ایجاد فرهنگ پایدار امنیت قرار داده است. زمان رو به جلو و تغییر و فناوری، ما را تغییر داده است. بنابراین باید از محیط اطراف آگاه بوده و برنامه‌هایی را اجرا کرده که باعث کاهش جرم در جوامع شود. این مقاله راه‌حل‌ها و پاسخ‌هایی به خواننده برای شناسایی مشکلات ارائه نموده است. کاپاسو داسیلوا و نلسون رودریگز داسیلوا^۳ (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان «حالت‌های پایدار و خشونت: امنیت ادراک شده و در معرض جرایم بودن در رفت و آمدهای دانشجویان به دانشگاه در دانشگاه‌های برزیل» بررسی موضوع شناسایی چگونگی جنبه‌های مربوط به خشونت بر انتخاب نوع رفتن به دانشگاه را با روش توصیفی-تحلیلی پرداخته‌اند. نتایج نشان داد که دانشجویان پیاده، توجه مجرمان را جلب می‌کنند. بنابراین، افزایش نظارت بر مناطق با مشارکت بالا در حالت‌های پیاده‌مدار و در نظر گرفتن مسیر سواره در کناره مسیر پیاده جهت افزایش نظارت فرد بر فرد می‌تواند نتایج پایداری را در ایجاد امنیت و جلوگیری از سرقت و خشونت در پی داشته باشد. لیل^۴ (۲۰۱۹) در مقاله «نظریه جامعه‌شناسی جرم: بررسی نظریه کنترل» به نظریه پردازان جامعه‌شناسی/جرم‌شناسی آمریکایی از قرن نوزدهم اشاره و نظریه‌های متعددی را مورد مطالعه و فرضیه قرار داده‌اند. وی سه موردی که از بالاترین درجه اهمیت در بین دانشمندان این حوزه دارد را شامل: فشار، ارتباط افتراقی و کنترل، به استثنای نظریه کلاسیک جرم که اغلب با نظریه‌های فوق ادغام شده، می‌داند. مورد مطالعه، قتل عام دبیرستان

¹ Perry

² Fennelly

³ Capasso da silva & Nelson Rodrigues da silva

⁴ Lyle

کلمباین در تاریخ ۲۰ آوریل ۱۹۹۹ است که به تقابل این سه نظریه کمک می‌کند. او در پژوهش خود با استفاده از ادبیات موضوع، این سه نظریه را تحت تأثیر نظریه کنترل، واکاوی می‌نماید. دیدگاهی که با در نظر گرفتن محرک‌های نظریه اولیه جرم و جنایت منجر به توسعه نظریه کنترل می‌گردد. روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی با استناد تاریخی است. پژوهش با ارائه تجزیه و تحلیل مبانی نظری، از عوامل مجرمانه و اثربخشی نظریه‌ها و به طور آشکار، نظریه کنترل، جرم در حوزه جامعه‌شناسی را بررسی می‌کند.

مبانی نظری

جامعه‌شناسی

جامعه‌شناسان تلاش کرده‌اند تا از طریق کشف تأثیر ساختارها و نهادهای اجتماعی، میزان جرم را تشریح کنند. برای مثال، جامعه‌شناسان جرم را به خرده فرهنگ‌های اجتماعی یا بی‌نظمی اجتماعی مرتبط دانسته و برای درک پویایی این موضوع، از پیش‌شرط فرد به عنوان عامل اصلی، استفاده می‌کنند و بر انگیزه‌های منحصر به فرد فردی برای انجام فعالیت‌های غیرقانونی متمرکز هستند. در تعریف جامعه‌شناسی می‌توان این‌گونه بیان داشت که: جامعه‌شناسی همچون شعر حافظ «سهل ممتنع» است. سهل به این معنی که جامعه‌شناسی را در ساده‌ترین شکلش می‌توان بررسی، درک، شناخت و فهم جامعه یا اجتماعی یعنی یک مجموعه تشکیل شده از انسان‌هایی که در کنار یکدیگر زندگی می‌کنند، تعریف کرد. ممتنع از این بابت که اساساً برای پدیده‌ای به نام جامعه‌شناسی نمی‌توان یک تعریف جامع و مورد توافق در نظر گرفت که در چند سطر و یا صفحه هم بتوان جامعه‌شناسی را خیلی دقیق و روشن تعریف و آن تعریف مورد توافق همه جامعه‌شناسان قرار گیرد. سه نگاه متفاوت در قبال این که جامعه، فرد و جامعه‌شناسی چیست، وجود دارد که به سه صاحب‌نظر تعلق دارد و در حقیقت بنیان جامعه‌شناسی را تشکیل می‌دهد و عبارتند از: الف) کارل مارکس^۱، ب) امیل دورکهایم^۲ و ج) ماکس وبر^۳. پاسخ‌هایی که این سه صاحب‌نظر به پرسش‌های بنیادین داده‌اند، دانشی را تشکیل می‌دهد که امروزه به نام جامعه‌شناسی می‌شناسیم (زیباکلام، ۱۳۹۶: ۳۸). پاسخ‌های آنها سه نوع مشرب به وجود آورده که به همراه مشرب چهارم، چهارستون جامعه‌شناسی را تشکیل می‌دهد. مشرب نخست، توسط «دورکهایم» به وجود آمده که مکتب کارکردگرایی یا فونکسیون^۴ است. مشرب دوم، توسط «مارکس» و بعد از او توسط جامعه‌شناسان مارکسیست، شکل گرفته به نام مکتب مارکسیسم شهرت یافت. مشرب سوم توسط «وبر» پایه‌گذاری شد و به نام نظریه کنش اجتماعی معروف است. مشرب چهارم به نام نظریه روابط متقابل یا جامعه‌شناسی تبیینی (تعامل‌گرا) است. در نگاه کلی در یک سو طیف «مارکس» و «دورکهایم» و در طرف دیگر طیف تلقی‌گرایان، معناگرایان یا فردگرایان هستند.

¹ Karl Marx

² Emile Durkheim

³ Max Weber

⁴ Function

«وبر» در میانه طیف قرار دارد. جامعه‌شناسی مارکسیسم و کارکردگرایی را جامعه‌شناسی ساختارگرایی گویند؛ چرا که به جامعه به‌عنوان یک ساختار نگاه می‌کند (لیل^۱، ۲۰۱۹: ۱۵). در جمع‌بندی کلی، از دید «مارکس» و «دورکهایم» شناخت جامعه یعنی شناخت ساختارها و مناسبات اقتصادی، روابط سیاسی، شناخت طبقات و لایه‌های اجتماعی، کنش‌ها و واکنش‌ها، رقابت‌ها، همکاری‌ها، تضادها و همدلی‌ها و وفاق‌های آنان با یکدیگر. مجموعه این‌هاست که جامعه را می‌سازد. «وبر» ضمن آنکه جامعه را می‌بیند؛ اما به سراغ فرد هم می‌رود. به نوعی جامعه را در تعامل میان این دو می‌بیند. و سرانجام مشرب‌چهارم، مشرب‌معنی، تلقی یا به قول عرفا، معنا. این مشرب که در اصل ریشه در جامعه‌شناسی «وبر» دارد، از تفکرات وی فراتر رفته و اساساً چیزی به نام جامعه را نمی‌بیند. بلکه فرد و نقش آفرینی او را اساس و پایه تشکیل جامعه و مناسبات اجتماعی می‌داند (درستان، ۱۳۹۹: ۲۵).

تعریف و ماهیت امنیت در فضای شهری

امنیت در طبقه‌بندی نیازهای اساسی انسان (هرم مازلو) در درجه دوم اهمیت و پس از نیازهای فیزیولوژیک قرار گرفته است (حسینی غیاثوند و ذبیحی، ۱۳۹۵: ۱۳۹). کلمه امنیت از ماده امن گرفته شده و به معنی آرامش خاطر، آرامش نفس و از بین رفتن بیم و هراس است و ریشه لاتین آن، سِکیورز^۲، به معنای نداشتن دلهره و دغدغه بوده که حصول این مهم، باعث رشد و شکوفایی فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و کالبدی می‌گردد (منصوری، ۱۳۹۸: ۷۸). امنیت دارای ابعاد تکوینی (آرامش فکری)، ادراکی (احساس امنیت در محیط امن)، کالبدی (ایمنی فرد) و اجتماعی (مناسبات فردی) است (بهرام‌پور و ملک افضلی، ۱۳۹۷: ۴۴). در بعد ادراکی که یکی از مهمترین ابعاد آن بوده، دارای دو محور اصلی است. محور عینی، به معنی ایجاد شرایط ایمن برای حفاظت و گسترش ارزش‌های اصولی و حیات ملی و محور ذهنی، به مفهوم احساس امنیت، تلقی می‌شود (یاران و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۵). امنیت و احساس امنیت به عنوان مهمترین عامل که به فضای شهری کیفیت می‌بخشد مطرح است و ضرورت حفظ آن یکی از ارکان رضایت‌مندی و توسعه پایدار زندگی شهری می‌باشد (بوستراس و وارینگ^۳، ۲۰۲: ۱). درباره واژه احساس می‌توان گفت، احساس از طرفی از مقوله و موضوعات میان رشته‌ای و روان‌شناختی و از طرفی دیگر، از اصلی‌ترین مباحث جامعه‌شناختی و جغرافیا به‌شمار می‌آید. احساس در روان‌شناسی تا اندازه‌ای حالت عاطفی-ذهنی و زیستی-فیزیولوژیکی است که شخص را با محیط سازگار می‌کند. احساس امنیت از تجربه‌های عینی و اکتسابی افراد از شرایط و اوضاع پیرامونشان نشأت می‌گیرد. بنابراین افراد به اشکال گوناگون آن را تجربه می‌کنند. باید توجه داشت، آنچه مد نظر است احساس امنیت در معنای واقعی آن است و لازم است بین این مسئله و ناامنی که جنبه کاملاً شخصی دارد، تفکیک قائل شد. (مویدفر، ۱۳۹۸: ۱۰). اصولاً، توجه به امنیت شهری، به‌عنوان بستر اساسی برای ایجاد ارتباطات اجتماعی و ارائه خدمات عمومی و در نتیجه ایجاد شهر

¹ Lyle, 2019

² Secures

³ Boustras & Waring

سالم، مورد اتفاق نظر تمامی نظریه‌پردازان شهری است و در مقابل، عدم توجه به آن، خشونت، ناامنی و شکاف رفتاری را در جامعه به دنبال دارد (اودوفاو و همکاران^۱، ۲۰۱۸: ۲۵). فضای شهری، به مفهوم صحنه‌ای از فعالیت‌های عمومی زندگی شهری، مانند بازارها، خیابان‌ها، پارک‌ها، جداره‌های ابنیه‌ها و حتی خط آسمان، به سبب ماهیت کارکرد و تاثیرات آنها بر مخاطب، نقش مهمی را در انعکاس محیط امن، ایفا می‌کنند (علیمردانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۷). مردم اغلب از فضاهای شهری که احساس در معرض خطر بودن و به طور کلی ناامن بودن دارند، دوری می‌کنند. در نتیجه این مکان‌ها متروکه شده و جایی برای سوء استفاده و فعالیت‌های مجرمانه تبدیل می‌گردند (کلانتری خلیل‌آباد و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۰). در قرن حاضر، فضاهای شهری نامطلوب، مشکلات بسیاری را برای تعاملات شهروندان، به‌ویژه اقشار آسیب‌پذیر (زنان، سالمندان، ناتوانان جسمی، کودکان) ایجاد کرده که در رشد آسیب‌های اجتماعی موثر بوده‌اند. باگسترش این آسیب‌ها، امنیت، رنگ باخته و نرخ جرائم بالا می‌رود و مردم در واکنش‌های اجتماعی، محتاطانه عمل می‌کنند و با هر اتفاقی ترس و دلهره در آنان دوچندان می‌شود (شکوری اصل، ۱۳۹۵: ۷۸-۷۹). شرایط عینی و کالبدی زندگی شهری می‌تواند روابط شهروندان را با شهر محدود سازد. ریشه این محدود سازی، نگرانی و ترس آنان از تعرض، اعمال و رفتارهای مجرمانه است که باعث کناره‌گیری ابتدا اقشار ضعیف جامعه و سپس کل جامعه از فضای شهری است. از مصادیق آن می‌توان به عدم وجود نور کافی در خیابان، خوابیدن بی‌سرپناهان و معتادین در خیابان اشاره داشت. مهم‌ترین نظریه در این ارتباط را اسکار نیومن^۲ با عنوان فضای قابل دفاع عنوان داشته است. او معتقد بود اصل دیدن و دیده شدن و امکان فرار کمتر، جرم را کاهش می‌دهد. نظریه مهم دیگر، نظریه پنجره شکسته است که ناشی از تفکرات جیمز کیو ویلسون^۳ و جورج کلینگ^۴ می‌باشد (نظم‌فر و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۳). بدین معنی که چنانچه پنجره شکسته یک بنا تعویض نگردد به مرور زمان این حس برای بیننده القا خواهد شد که این بنا بدون صاحب بوده و امکان آسیب بیشتر به آن وجود دارد. عوامل موازی دیگری نیز در خصوص حصول امنیت تاثیر گذارند، از جمله: رسانه‌ها، پلیس، تجربه‌های قبلی افراد، نوع طراحی محیطی، وسائل حمل و نقل عمومی و شخصی (کاپاسو داسیلوا و داسیلوا^۵، ۲۰۲۰: ۳). در این میان موضوع برخورد خرده فرهنگ‌ها مسئله‌ای است که در اکثر شهرهای بزرگ جهان به عنوان یکی از عوامل جدی کاهش امنیت مطرح است. در حقیقت تنوع قومی و فرهنگی ناشی از مهاجرت‌های وسیع جمعیتی چه در مقیاس ملی و چه در مقیاس بین‌الملل موجب بروز ناهمگنی فرهنگی و رفتاری در بسیاری از جوامع شده است، هر چند شهر کرج (به عنوان ایران کوچک، به دلیل حضور قومیت‌های مختلف) نیز از این قاعده مثثنی نیست. همین امر در کنار تجربیات نامناسب ارتکاب جرم توسط برخی از گروه‌های قومی، موجب گردیده که مواجهه با افرادی از فرهنگی

¹ Odufuwa & et. al

² Newman

³ James Quinn Wilson

⁴ George L. Kelling

⁵ Da Silva & Da Silva

متفاوت با بستر اصلی جامعه به صورت ناخودآگاه به عنوان کانونی از خطر تلقی گردیده و در نتیجه موجب کاهش احساس امنیت گردد (وطن‌خواه، ۱۳۹۷: ۵۹). نتیجه‌گیری کلی در این ارتباط، تماما به یک اصل مهم می‌رسند و آن اصل نظارت مردم بر مردم است. آنچه در فحوای کلام تمامی نظریات در این حوزه قابل استنباط می‌باشد، این است که: فضای شهری از جمله عوامل تاثیرگذار بر احساسات افراد به‌ویژه احساس امنیت در آنان است.

ماهیت نظریه‌های فرهنگی جرم

وجه اشتراک تمامی نظریه‌های هنجاری در این است که بر وجود وفاقی بنیادی بر سر ارزش‌ها و هنجارهای موجود و پذیرفتنی در جامعه تاکید می‌کنند. در مقابل این دیدگاه نظریه‌های تعارض وجود دارد که بر محوریت وجود تعارضات اجتماعی و فرهنگی در روابط و ساختارها و نهادهای اجتماعی تاکید دارند. تفاوت و تمایز این تبیین‌ها در نگرش آنان به نظم اجتماعی است. در دیدگاه اول، نظم اجتماعی یک نظم هنجاری و از منظر دوم، نظم اجتماعی یک نظم سیاسی و نه نظم هنجاری و مبتنی بر ارزش‌های وفاق‌پذیر اعضای جامعه است. تفاوت دو نوع تبیین‌های ساختی و خرده فرهنگی در برداشت‌های متفاوت آنان در واقعیت وفاق در جامعه است و مبنای تبیین‌های ساختی نظام اجتماعی موجودیت و حقیقت یکپارچه دارد. جامعه از وفاق ارزشی و هنجاری برخوردار است، کارکرد این وفاق ارزشی و هنجاری حفظ انسجام اجتماعی است. در دیدگاه مقابل، در تبیین خرده فرهنگی، وفاق را می‌بایست در درون مجموعه‌های متفاوت و مجزای اجتماعی و فرهنگی موجود در جامعه جستجو کرد. در نتیجه، جرم در مواردی تحقق پیدا می‌کند که گروه‌ها و خرده فرهنگ‌های متفاوت، پشتیبان ارزش‌های فرهنگی متعارف با فرهنگ رسمی و اصلی جامعه هستند. جرم در این دیدگاه محصول تعارض میان هنجارهای موجود در جامعه است (نجفی ابرنآبادی و گلدوزیان، ۱۳۹۶: ۳۳-۳۰). در تبیین‌های خرده فرهنگی، تصویری از وفاق اجتماعی وجود ندارد؛ بلکه این پیش فرض دیده می‌شود که پاره فرهنگ‌های مستقلی در جامعه وجود دارد که هنجارهای هر یک برخاسته از ارزش‌های خاص و وفاق‌پذیر آن‌هاست. کانون توجه و محور ثقل تحلیل در این تبیین‌ها، وجود نظام‌های ارزشی و هنجاری متفاوت و تعارض و تضاد میان آن‌هاست. تبیین‌های خرده فرهنگی بر تمایز هنجارها و ارزش‌هایی تاکید دارند که گروه‌های متفاوت به آن پایبندند و مدعی می‌شوند که علت تحقق جرم نوعی تعارض میان هنجارهاست. نظریه‌پردازان تضاد اجتماعی، تبیین جرم را در درون بافت‌های فرهنگی و اجتماعی و با بیان ارتباطی پی می‌گیرند که میان تنوع فرهنگ‌ها، جرم و فرآیند کنترل اجتماعی وجود دارد. تبیین‌های تضاد بر این فرض هستند که در درون جامعه وفاق کامل و واقعی درباره ارزش‌ها وجود ندارد و جامعه در بردارنده گروه‌هایی با ارزش‌ها و منابع متفاوت است. تعارض و تضاد میان خرده فرهنگ‌های موجود در جامعه، موجب گسست در نظام ارزشی و تشدید شکاف و تعارض فرهنگ‌ها می‌شود. این تعارض بستر مناسبی را برای تشدید مقاومت‌های فرهنگی در برابر فرهنگ رسمی فراهم می‌آورد و وفاق و همبستگی اجتماعی را که عامل مهم پیشگیری از جرم است تهدید می‌کند (شاطری پور اصفهانی و یامین‌پور،

۱۳۹۵: ۷۹-۷۸). در راستای این پژوهش مهمترین نظریه‌های ارائه شده به شرح ذیل تشریح می‌گردد:

نظریه گسست اجتماعی: از دیدگاه روان‌شناسی اجتماعی، عواملی در فرد وجود دارد که مانع می‌شوند او ارزش‌های جامعه را درونی کنند. در حقیقت جرم، ناشی از ناتوانی فرد برای اجتماعی شدن و تطبیق با نظام اجتماعی است. از دیدگاه پارسونز^۱ نیز جرم ناشی از شکست روابط میان فرد و جامعه در حال گذار است و تعارض‌ها، پدیده‌های آسیب‌شناسانه هستند که نشان از فساد و تباهی بدنه اجتماع دارند. بر اساس دیدگاه تالکوت پارسونز، زندگی اجتماعی با کمک هنجارها و ارزش‌های عام تنظیم می‌شود. از نظر وی، سیستم اجتماعی در بردارنده تعاملات فردی در بستر اجتماعی است. هنجارها با الگو قرار دادن تعاملات و تنظیم تعارضات نظم اجتماعی را برقرار می‌کنند. این نظریه پرداز، جامعه را متشکل از چهار خرده نظام فرهنگی، اجتماعی، شخصیتی و اقتصادی می‌داند. او ضمن ارائه تحلیل‌های خود بر اساس «الگوی پویایی تعادل نظام اجتماعی» تاکید می‌کند، وقتی جهان اجتماعی تغییر می‌کند، اجزای آن ممکن است با سرعت‌های نابرابر و در جهات مختلف حرکت کند (ساروخانی و صداقتی فرد، ۱۳۸۸: ۲۲-۱۸). در نتیجه کشش‌ها و فشارهایی را بر ضد یکدیگر ایجاد می‌کند و سبب پدید آمدن مشکل انسجام اجتماعی می‌شود. بر همین اساس پارسونز جرم را پدیده‌ای برآمده از فقدان سازمان یافتگی و همبستگی ناقص در میان اعضای جهان اجتماعی می‌داند.

نظریه کنترل اجتماعی: این نظریه بیشتر از سایر نظریه‌ها بر انطباق و هم‌نوایی تمرکز پیدا می‌کند. بنابراین، مسئله در نظریه کنترل، چرایی هم‌نوایی و اطاعت و پیروی افراد از هنجارهای اجتماعی است. با مشخص شدن عوامل هم‌نوایی، عوامل انحراف نیز به آسانی آشکار می‌شود. مطابق با این نظریه تمامی افراد استعداد بالقوه نقض قوانین را دارند و جامعه مدرن نیز فرصت‌های متعدد رفتارهای مجرمانه را در اختیار آنان قرار می‌دهد. بر اساس این دیدگاه، افراد به هر دو نوع رفتار خوب و بد تمایل دارند. افرادی که همبستگی و تعلق کمتری با نهادها و ساختارهای اجتماعی دارند برای نقض هنجارها، خود را آزاد می‌کنند. انحراف، زمانی پدیدار می‌شود که تعهد و پیوستگی اجتماعی تحلیل رفته، تضعیف می‌شود. حضور شکننده یا ناموثر روابط و علایق بر فقدان نظارت و کنترل اجتماعی دلالت می‌کند (شاطری پور اصفهانی، ۱۳۹۱: ۵۳-۶۰).

نظریه تعارض فرهنگی: توسستن سلین^۲ (۱۹۳۸)، اولین کسی بود که استدلال کرد تعارض، جرم آفرین است. به نظر او، وجود تعارض موجب وقوع جرایم در جامعه می‌شود. سلین بر این باور بود که جامعه مدرن از گروه‌های دارای هنجارهای متفاوت تشکیل شده است که توافق اندکی با ارزش‌های بنیادین جامعه دارند. وجود این تعارض است که موجب نقص هنجارهای جامعه می‌شود (هیوز^۳، ۲۰۱۲: ۴۸). او خاطر نشان کرد که طیف متنوعی از گروه‌های رقیب که انجام کارهای گروه‌های

¹ Parsans

² Thorsten Sellin

³ Hughes

دیگر را نقض می‌کنند در جوامع مدرن وجود دارد. جرم زمانی اتفاق می‌افتد که هنجار یک گروه توسعه می‌یابد تا ارزش گروه دیگر را بپوشاند. مهم‌ترین نوع تعارض فرهنگی زمانی اتفاق می‌افتد که مستقران در نواحی فرهنگی متفاوت، در معرض محیط‌های متفاوت و نامتجانس قرار می‌گیرند. این مواجهه، موجب شکاف و فاصله در میان فرهنگ‌های متعادل شده و کنترل اجتماعی را کاهش می‌دهد. نوع دیگری از تعارض فرهنگی، تعارض درون فرهنگی است که نشان از تعارض میان خرده فرهنگ‌های متداول با ارزش‌های فرهنگی رسمی و مسلط جامعه است. بر اساس این نظریه، خرده فرهنگ‌های افراد در هر حال، افراد را در مقابل فرهنگ‌های اصلی آن جامعه قرار می‌دهد. به نظر سلین، کسی که خود را میان هنجارهای فرهنگ خود و هنجارهای فرهنگ حاکم در جامعه معلق می‌بیند، از فرهنگ و دستوراتی پیروی می‌کند که خود را به آن نزدیک‌تر و آن را برای خود آشناتر می‌بیند (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۸: ۴۴۵). به نظر او، جرم زمانی به وجود می‌آید که یک فرد، خود را در مقابل انجام قواعد مربوط به فرهنگ خودش و فرهنگ اصلی ضمانت اجداد آن جامعه معلق می‌بیند. بنابراین، در این وضعیت از فرهنگی که با آن عجین است و با آن بزرگ می‌شود و آن را لمس می‌کند، پیروی می‌کند. یعنی تقلید از نزدیک‌ترین فرهنگ، در نتیجه، تعارض فرهنگ‌ها بیشتر از فشارهای فرهنگی و روانی ناشی از فشارهای اقتصادی است.

نظریه انتقال فرهنگی: این نظریه را کلیفورد شو و هنری دی. مک‌کی^۱ مطرح کردند. طبق این نظریه، تضعیف روزافزون نظام کنترل اجتماعی غیررسمی ناشی از جامعه‌پذیری نسل مهاجر و هم‌نوا شدن آنان با ارزش‌ها و هنجارهای رایج و تعارض ناشی از آن با هنجارهای خانواده و از هم‌پاشیدگی و ناکارآمدی جدی نظام کنترل اجتماعی در سطوح خانواده و جامعه را، می‌بایست عوامل ظهور و گسترش جرم دانست. شو و مک‌کی، یافته‌هایشان را به حرکات عمومی جمعیت و تجانس فرهنگی نسبت داده‌اند. از دیدگاه آنان بی‌ثباتی همگانی و تجزیه فرهنگی به ظهور بی‌سامانی اجتماعی منجر می‌شود. سهولت جابجایی مهاجران به حوزه‌های درونی شهر، شرایط را به نفع بزه‌کاران و خلافکاران مهیا می‌کند و شرایط برای مهاجران مشکل‌ساز می‌شود. بزه‌کاری در منطقه انتقالی، تنوع به وجود می‌آورد و انسجام کنترل اخلاقی گروه‌ها یا نهادها را از بین می‌برد. نارسایی در ارزش‌های اجتماعی، زمینه‌ساز بروز انحراف می‌شود. انحراف و مسائل اجتماعی در منطقه انتقالی وجود دارد. اساس تئوری بی‌سامانی بر این است که، برخی از اجتماعات به دلیل اختلال در فرآیندهای رسمی و غیررسمی کنترل اجتماعی، قادر به خود تضمینی موثر نیستند. این شرایط منجر به مختل شدن ساختار سازمانی اجتماع می‌شود که سست شدن پیوندهای ساکنان در برابر یکدیگر و اجتماع را به همراه خواهد داشت. برخی از ساکنان از کنترل‌های اجتماعی و هنجارهای طولانی مدت پیروی نخواهند کرد؛ چون به درک ارزش‌های مشترک قادر نیستند و در نتیجه نمی‌توانند وفاق مربوط به ارزش‌ها، هنجارها، نقش‌ها یا توافقات سلسله مراتبی را در میان اعضای‌شان ایجاد یا حفظ کنند (شاطری پور اصفهانی، ۱۳۹۱: ۱۴۲-۱۴۵).

¹ Cliffordshaw & Henery Mc Kay

ردیف	نظریه	صاحب نظر	تشریح نظریه	ماخذ
۱	نظریه هنجاری	مرتن ^۱ ، دورکیم، پارسونز ^۲	با تحلیل رفتارهای مجرمانه وجود وفاق فرهنگی و ارزشی را مبنای تحلیل قرار می‌دهد	
۲	نظریه بی‌سازمانی اجتماعی	مرتن در مقابل دیدگاه دورکیم (ساختارگرای متاخر)	جامعه با ایجاد شکاف میان اهداف و شیوه‌های دسترسی به آن‌ها، خود، نیازهای متعارض ایجاد می‌کند.	
۳	نظریه گسست اجتماعی	پارسونز	جرم ناشی از شکست روابط میان فرد و جامعه	- نجفی ابرنآبادی، ۱۳۸۸ - سلیمی، ۱۳۹۵
۴	نظریه کنترل اجتماعی	دورکیم، هیرشی ^۳	انحراف زمانی پدیدار می‌شود که تعهد و پیوستگی اجتماعی تحلیل و تضعیف می‌شود. حضور شکننده یا ناموثر روابط و علایق بر فقدان نظارت و کنترل اجتماعی دلالت می‌کند.	- شاطری پوراصفهانی، ۱۳۹۱ Hughes, 2005 - نجفی ابرنآبادی، ۱۳۹۶ - ساروخانی، صدیقی فرد، ۱۳۸۸
۵	نظریه تعارض فرهنگی	سلین ^۴	خرده فرهنگ‌های افراد در هر حال، افراد را در مقابل فرهنگ‌های اصلی آن جامعه قرار می‌دهد.	- نجفی ابرنآبادی، گلدوزیان، ۱۳۹۶
۶	نظریه انتقال فرهنگی	کلیفورد شاو و هنری دی‌مک‌کی ^۵	تضعیف روزافزون نظام کنترل اجتماعی غیررسمی ناشی از جامعه‌پذیری نسل مهاجر و هم‌نوا شدن آنان با ارزش‌ها و هنجارهای رایج و تعارض ناشی از آن با هنجارهای خانواده و از هم‌پاشیدگی و ناکارآمدی جدی نظام کنترل اجتماعی در سطوح خانواده و جامعه، عامل ظهور و گسترش جرم است	

مهندسی فرهنگی پیشگیری اجتماعی از جرم (با اشاره مختصری به وضعیت اجتماعی-فرهنگی در ایران)

بانگاهی اجمالی به فرهنگ‌ها، قابل درک است که فرهنگ جامعه در هر مرحله سنتی هماهنگ و متعادل بود. بین سنت‌ها، هنجارها و آیین‌های دینی و سازمان‌های اجتماعی، نوعی وحدت و هماهنگی وجود داشت. افراد در یک نظام سیاسی و فرهنگی بدون کمترین مشکل کنار هم زندگی می‌کردند. بنابراین کمترین وضعیت بحرانی و تعارضی، موجودیت خود را در درون نظام و حیات جمعی به راحتی نشان می‌داد. در مواجهه با جهان مدرن، مقاومت جامعه سنتی برای پذیرش امور و واقعیات نوین، مشهود بود. در نتیجه مشکل فرهنگی در جامعه طبق عادت، بیشتر جنبه بیرونی داشت تا درونی. با ورود به عصر جدید، جامعه و فرهنگ دچار فقدان تعادل شده است. این فقدان تعادل، بیشتر در حوزه فرهنگ دیده می‌شود و شاخص‌ترین نتیجه آن، تعارض ارزشی و شکل‌گیری قطب‌بندی در حوزه فرهنگی است. در واقع باید گفت که این تعارض بین ارزش‌های سنتی گذشته و ارزش‌های جدید جهان مدرن شکل گرفته است.

¹ Merton

² Talcott Parsons

³ Travis Hirschi

⁴ Thorsten Sellin (1938)

⁵ Clifford Shaw & Henry Mc Kay

صاحب‌نظران از چنین وضعیتی در حوزه فرهنگی با عناوین، تاخر فرهنگی، پس افتادگی فرهنگی یا تجزیه فرهنگی نام می‌برند. در این دیدگاه، فرهنگ جامعه در فرآیند نوگرایی دیده می‌شود. اگر تمامی عناصر فرهنگی در جریان این فرآیند قرار نگیرند و بخشی داوطلبانه یا به اجبار تغییر کند، دیگر بخش‌ها دچار پس افتادگی فرهنگی، قطب‌بندی و جبهه‌بندی ارزشی و در نهایت تجزیه فرهنگی می‌شوند. تحولات فرهنگی در ایران معاصر این سوال را به ذهن متبادر می‌سازد که تغییرات فرهنگی در جامعه ایرانی از چه سنخی است و چگونه و با چه نیروهایی شکل می‌گیرد؟ آنچه سبب مطرح شدن چنین سوالی می‌شود، کم‌رنگ شدن وفاق و انسجام اجتماعی، تضعیف جایگاه نظارتی دولت و فرسایش فرهنگ دینی است (حاجی تبار فیروزجانی، ۱۳۹۸: ۶۴-۶۰). وفاق اجتماعی با نوعی از انشقاق فرهنگی، سنی، جنسی و سلیقه‌ای روبه‌رو شده است. از طرف دیگر، دولت دوره جدیدی را تجربه می‌کند که کنترل آن بر مرزهای فرهنگی و مولفه‌های هویتی تا اندازه زیادی کم‌رنگ شده است. جامعه امروز، جامعه‌ای است که بیشتر از آنکه در جریان تعارض فرهنگی باشد، در جریان تغییر فرهنگی به صورت پیوستاری است. وضعیت امروز جامعه ایران، دربردارنده تصویری از یک رهاشدگی، هرج و مرج و سرگشتگی فرهنگی است. از عمده‌ترین آثار شرایط جدید، سرعت و شتاب، گستردگی و تنوع تغییر در فرهنگ جامعه است که آثار متفاوتی در نظام اجتماعی و فرهنگی داشته است. توسعه گسترده ارتباط میان جوامع و فرهنگ‌ها، این امکان را به‌وجود آورده است که موضوع دخل و تصرف فرهنگ‌ها مطرح شود. ارتباط‌های گوناگون جوامع متمدن با یکدیگر سبب شده است در عصر جدید، فرهنگ‌های متنوع با یکدیگر بیامیزند و جوامع از وحدت فرهنگی به کثرت فرهنگی کشانده شود. استقلال کامل فرهنگ‌ها در عصر جدید به مخاطره افتاده، با پیوستگی و تعامل فرهنگ‌ها چندگرایی فرهنگی شکل گرفته است (شاطری پور اصفهانی و یامین پور، ۱۳۹۵: ۹۴-۹۳). تغییرات فرهنگی نتایج متعددی در پی خواهد داشت. از یک طرف می‌تواند با حفظ وحدت و یکپارچگی به توسعه فرهنگی، یا از سوی دیگر به تعارض و بهم‌ریختگی فرهنگی بیانجامد. همانطور که پرتاب سنگ بر سطح آب راکت رکود آب را بر هم می‌زند، امواج حاصل از آن نیز پیش می‌رود. هر عامل تازه وارد فرهنگی نیز، اثری موج مانند در پدیده فرهنگی می‌گذارد. با این تفاوت که هر نوآوری فقط تا جایی پیش می‌رود که تغییرات یا نوآوری‌های دیگر چه خودبه‌خود و چه عامدانه و هدفمند، در مقابل آن قرار نگرفته باشد. در جریان تغییر فرهنگی، به دلیل این‌که حضور و ظهور یک فرهنگ یا عنصری از این فرهنگ، حداقل برای مدتی با محیط جدید همخوانی، هم‌نوایی و تناسب ندارد، اعضای جامعه در دستیابی به اهداف خود، دچار سردرگمی و مشکل خواهند شد. به خصوص به دلیل تعارض‌هایی که در اثر تداخل فرهنگ ایجاد می‌شود.

همانطور که بیان شد، فرهنگ جامعه ایران در حال تغییر است و نیروهای اجتماعی موثر در جریان تغییر در مقایسه با گذشته متفاوت هستند. تغییر فرهنگی، فرآیندی است که طی آن اجزای مختلف یک فرهنگ با گذشت زمان دگرگون می‌شوند. هرگونه دگرگونی در اجزا و کلیت فرهنگ در سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی تحولاتی را پدید می‌آورند. اگر شتاب این دگرگونی‌ها فزونی یابد، می‌تواند آسیب‌هایی را در پی داشته باشد. وقتی تغییرات فرهنگی حاد باشد و بر سازوکارهای انطباقی و حمایت‌های اجتماعی افراد آن جامعه تسلط پیدا کند، می‌تواند فشار زیادی به همراه آورد و شوک فرهنگی ایجاد کند. شوک فرهنگی همان انتقال

فرهنگی عمیق است و زمانی روی می‌دهد که شخص ناگهان وارد فرهنگی متفاوت می‌شود و وفاداری‌های او بین دو فرهنگ تقسیم می‌شود. و باز در شهر کرج بدلیل تنوع قومیتی شاهد آن هستیم و این خود بدلائل مطرح شده، جرم آفرین است. گسیختگی فرهنگی یعنی، اشکال در نحوه انتقال تجربه‌ها از گذشته به حال. آسیب دیدن فرآیند انتقال سنت‌ها، دانش و تجربیات یک نسل به نسل دیگر و ایجاد بی‌هویتی در نسل‌های بعدی از ویژگی‌های این گسیختگی است. در اثر این دگرگونی‌ها سنت‌ها و آداب و رسوم رو به سستی می‌گذارد، بی‌آنکه فرهنگ سنتی تثبیت یا فرهنگ جدید کاملاً جذب شده باشد. در نتیجه روند مذکور، بی‌ریشگی‌ها و جانیافتادگی‌ها فزونی یافته و مردم کشورهای در حال توسعه به شیوه‌های زیستی بی‌اعتماد و از خود بیگانه می‌شوند و این، همان بی‌سازمانی اجتماعی است (همان، ۹۶). بر اساس نظریه بی‌سازمانی اجتماعی، تغییرات سریع اجتماعی هنجارهای جامعه را دچار اختلال می‌کند. وقتی هنجارها ضعیف یا با یکدیگر در تعارض باشند، جامعه در وضعیت بی‌سازمانی یا بی‌هنجاری قرار می‌گیرد. بر اساس این نظریه راه حل مساله اجتماعی کاهش سرعت تحولات اجتماعی و تقویت هنجارهای اجتماعی است.

پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی

پیشگیری^۱ به معنی «پیش‌دستی کردن، پیشی‌گرفتن و به جلوی چیزی شتافتن»، همچنین «آگاه کردن، خبر چیزی را دادن و هشدار دادن» است؛ اما در جرم‌شناسی پیشگیرانه، پیشگیری یعنی کاربرد فنون مختلف به منظور جلوگیری از وقوع بزه‌کاری به جلوی جرم رفتن و پیشی‌گرفتن از بزه‌کاری است (محمدنسل، ۱۳۹۳: ۲۱-۲۰). رابطه متقابل محیط و رفتار انسان، رویکردهای جدید طراحی محیطی را به این سمت سوق داده که ساختار اجتماعی-کالبدی محیط، تدوین و اعمال ضوابط ویژه در آن، می‌تواند به میزان قابل توجهی از ارتکاب جرایم پیشگیری کند (ارغیانی، ۱۳۹۹: ۲). در طراحی محیطی پیشگیرانه از جرم، خصوصیات فیزیکی محیط ساخته شده را که مناسب جرم هستند مورد توجه قرار می‌دهد، بنابراین با استفاده از طراحی محیطی می‌توان ارتباط بین محیط پیرامون و فرصت ارتکاب جرم را درک کرد و فرصت‌های ارتکاب جرم را از طریق طراحی محیط مناسب و اتخاذ تصمیم‌های صحیح مربوط به طراحی محیطی کاهش داد (وارویک^۲، ۲۰۲۰: ۱۱). این رویکرد همانند رویکرد پلیس جامعه‌محور می‌تواند حل مسئله و اساس پیشگیری از وقوع جرم را از طریق همکاری تنگاتنگ با شهروندان به سرانجام برساند. می‌توان گفت که پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی، برای ایجاد رفتار مطلوب، افزایش کارآمدی و کاهش بروز رفتارهای ضد اجتماعی و انجام اقدام‌های مقتضی برای از بین بردن خطر وقوع جرم است (اشنایدر، ۱۳۸۵، ۱۶). از دیگر آثار مثبت این رویکرد می‌توان به تقویت حس تعلق به محیط در ساکنان و افزایش قیمت زمین و خانه اشاره کرد. این دیدگاه از لحاظ مبانی نظری تا حدودی شبیه پیشگیری وضعی است؛ ولی قلمرو و کاربرد آن محدودتر است. این نظریه هدف و تمرکز خود را بر محیط ساخته شده و جرایم مرتبط با آن در مناطق مسکونی، مانند خرابکاری و سرقت قرار می‌دهد (محمودی‌جانکی و قورچی‌بیگی، ۱۳۸۸: ۳۴۹-۳۴۷).

¹ Prevention

² Warwick

در کشور انگلستان این رویکرد منجر به این شده است که در نیروهای پلیس پست‌های تخصصی از افسران رابط به‌وجود آید که در زمینه طراحی ساختمان‌ها و اماکن عمومی به منظور کاهش جرم و بی‌نظمی مشاوره دهند. معروف‌ترین شارح، نوع طراحی ساختمان بر ارتکاب بزه، اسکار نیومن^۱ بود که عبارت فضای قابل دفاع از وی کلید واژه‌ای است که این نوع تفکر به وسیله آن شناخته شده است. فضای قابل دفاع به مکان‌های باز، نقاط ورودی و مسیرهایی که برای ساکنان این امکان را فراهم می‌آورند تا از مکان زندگی خود در برابر متجاوزان و فعالیت‌های جرم‌خیز، محافظت به عمل آورند، گفته می‌شود (فتچی و ستاکه، ۱۳۸۷: ۱۸۰). در کل اگرچه نیومن در تأکید بر نظارت طبیعی در محله‌ها با جیکوبز^۲ هم عقیده است، اما خلق فضاهای قابل دفاع را که ویژگی‌های آن تراکم کم، محیط با غلبه فضای مسکونی با محدودیت دسترسی است، پیشنهاد می‌دهد. پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی بر شش اصل استوار است: اصل اول) حدود قلمرو (قلمروگرایی): توانایی برقراری اقتدار در محیط و تعیین شخص مسئول در منطقه و کسانی که مجازند در آن منطقه حضور داشته باشند و آن‌هایی که اجازه حضور ندارند، است (اشنایدر، ۱۳۸۵: ۱۶-۵). اصل دوم) مراقبت و نظارت طبیعی: نظارت را می‌توان بخشی از محافظت بالقوه محله دانست. اگر مجرم تصور کند که در صورت ارتکاب جرم در معرض نظارت و مشاهده قرار خواهد گرفت، اگرچه در واقع این‌گونه نباشد، احتمال ارتکاب جرم توسط وی کمتر خواهد شد، چرا که در فرآیند گذار از اندیشه به عمل، منافع و خطر ارتکاب جرم را می‌سنجد (محمودی‌جانکی و قورچی‌بیگی، ۱۳۸۸: ۳۵۷). اصل سوم) کنترل طبیعی ورود: عبارت است از قدرت محدود کردن ورود افراد غریبه و نحوه ورود آن‌ها (اشنایدر، ۱۳۸۵: ۱۶-۵). این کنترل شامل راهبردهای غیررسمی یا طبیعی رسمی یا سازمان‌یافته و مکانیکی می‌باشد. اصل چهارم) تصویر و نگهداری از فضا: امنیت و قابلیت زندگی در یک فضا بستگی به درک و تصویری دارد که ساکنان و محله‌های مجاور از آن فضا دارند. اگر ساکنان تصویر بدی از آن فضا داشته باشند احتمال ارتکاب جرم در آن‌ها افزایش می‌یابد. اصل پنجم) سخت کردن آماج جرم: در ساختمان به معنای بهبود استانداردهای امنیتی است که موجب دور نگه داشتن مجرمان از ساختمان می‌شود. به عبارت دیگر سخت کردن آماج جرم به این معناست که آماج‌ها و اشیایی که معمولاً مورد تخریب و سرقت قرار می‌گیرند (پری و فنلی^۳، ۲۰۲۰: ۱۰). به نحوی طراحی شوند که در برابر جرم مقاوم بوده و از تخریب یا سرقت در امان بمانند. اصل ششم) فعالیت‌های حمایتی و پشتیبانی: شامل استفاده از طراحی به منظور تشویق ساکنان در جهت استفاده و حضور بیشتر در فضای عمومی است (کاوه، ۱۳۹۱: ۳۸).

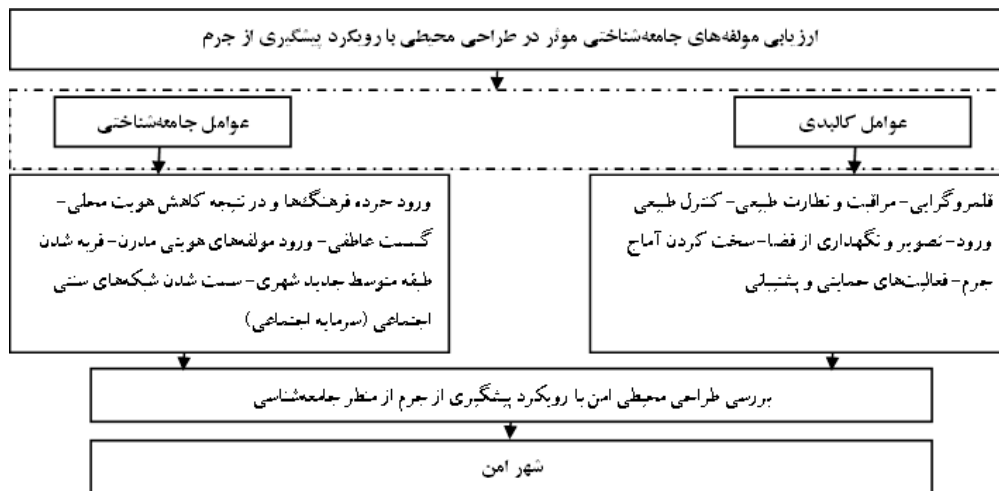
¹ Newman

² Jane Jacobs

³ Perry & Fennelly

جدول ۲: مولفه‌های تأثیر گذار در بعد جامعه‌شناسی و طراحی محیطی (نگارنده: ۱۴۰۰)

مقوله	مولفه	منابع بکاررفته جهت تشخیص شاخص‌ها	
کالبدی	قلمروگرایی	اشنایدر، ۱۳۸۵- وارویک، ۲۰۲۰- پری و فنلی، ۲۰۲۰	
	مراقبت و نظارت طبیعی	ثناگرو همکاران، ۱۳۹۸- فرجی‌ها، ۱۳۸۸- صیقل، ۱۳۹۷	
	کنترل طبیعی ورود	اشنایدر، ۱۳۸۵- محمدنسل، ۱۳۹۳- ثناگرو همکاران، ۱۳۹۸	
	تصویر و نگهداری از فضا	محمودی جانکی و قورچی‌بیگی، ۱۳۸۸- محمدنسل، ۱۳۹۱- پری و فنلی، ۲۰۲۰	
جامعه‌شناختی	سخت کردن آماج جرم	نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۶- محمدنسل، ۱۳۹۳- محمدنسل، ۱۳۹۱	
	فعالیت‌های حمایتی و پشتیبانی	فتحی و ستاکه، ۱۳۸۷- وارویک، ۲۰۲۰- محمدنسل، ۱۳۹۳- کاوه، ۱۳۹۱	
	ورود خرده فرهنگ‌ها و در نتیجه کاهش هویت محلی	مه‌ریزی، ۱۳۸۹- رفیع پور، ۱۳۸۷، جلالی، ۱۳۸۲- شاطری پوراصفهانی و یامین پور، ۱۳۹۵	
	گسست عاطفی	صیقل، ۱۳۹۷- شاطری پوراصفهانی و یامین پور، ۱۳۹۵- مارکوزه، ۱۳۶۲	
	ورود مولفه‌های هویتی مدرن	Hughes, 2005- سلیمی، ۱۳۹۵	
	فربه شدن طبقه متوسط جدید شهری	باهنر، ۱۳۸۷- جهانمهر، ۱۳۸۴- ورسلی، ۱۳۸۷- شاطری پوراصفهانی و یامین پور، ۱۳۹۵	
	سست شدن شبکه‌های سنتی اجتماعی (سرمایه اجتماعی)	نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۸- شاطری پوراصفهانی و یامین پور، ۱۳۹۵	

نمودار ۱: مدل مفهومی تحقیق (نگارنده: ۱۴۰۰)

روش تحقیق

این پژوهش به روش پیمایشی، عکس برداری با استفاده از ابزار پرسشنامه انجام شده است. در این پژوهش برای محاسبه حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده گردید. حجم جامعه آماری در این پژوهش متشکل از ساکنین بوده که با توجه به جامعه ساکن در محدوده، مشاهدات جزئی-موردی و نمونه گیری غیر احتمالی با حجم نمونه ۳۲۰ نفر به دست می آید که در بخش اول به منظور سنجش میزان تاثیر عوامل جامعه‌شناختی بر کاهش جرم در طراحی محیطی پیشگیرانه از جرم، از نمودار مفهومی و توسط نرم افزار «اس.پی.اس.اس» و با استفاده از تحلیل رگرسیون چند متغیره مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در پرسشنامه ۳۵ سؤال به صورت واضح و شفاف از افراد حاضر در محدوده پرسش گردید. روش تحلیل در این پژوهش به دو صورت است: در بخش اول ماهیت داده ها با استفاده از آنالیز چند متغیره مورد سنجش قرار می گیرد. این امر سبب شناسایی همبستگی های میان متغیر وابسته و متغیرهای مستقل می شود. پایایی شاخص های مورد انتخاب با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ انجام شده که برای شاخص های بالا مقدار آلفای کرونباخ ۰/۸۰۹ است که به دلیل این که از ۰/۷ بیشتر است، نشان از پایایی شاخص ها و مشکل ساز نبودن آن دارد. در بخش دوم سؤالات به منظور دریافت میزان ارتباط عوامل کالبدی و جامعه‌شناختی در فضاهای شهری از فن افتراق معنایی استفاده شده است. این روش توسط چارلز آزگود و همکاران^۱ (۱۹۵۷) برای سنجش شخصیت افراد و احساس آن‌ها از پدیده‌های پیرامونی است (ساروخانی، ۱۳۹۳: ۵۳). در این پژوهش محله رجایی شهر کرج با تراکم جمعیتی و با مساحتی در حدود ۱۹۰ هکتار انتخاب شد. طول مسیر پیاده در خیابان اصلی منطقه، برابر با ۱۸۰۰ متر می باشد.

تصویر ۱: محدوده و مسیر پیاده خیابان اصلی منطقه رجایی شهر کرج (نگارنده، ۱۴۰۰، Google map)

¹ Charles Egerton Osgood & et.al

نظر به مشاهدات و عکس‌برداری‌های انجام شده در محدوده، از جداره‌ها، پارک، ابنیه‌های تجاری و مسکونی در طول مسیر عابر پیاده، تنوع زیادی در طراحی محیطی و جداره‌های ابنیه‌ها مشاهده گردید. خیابان شیبدار از جنوب به شمال بوده و در آن سینما (ابتدای خیابان)، درمانگاه، انواع مجتمع‌های تجاری، پارک، مسجد و خیابان منتهی به دانشگاه آزاد کرج می‌شود. شهر کرج بدلیل مهاجرت اقوام مختلف به ایران کوچک معروف است. اما اثری از معماری ایرانی و طراحی محیطی مختص هر اقلیم و منطقه در آن دیده نمی‌شود. اثبات این مدعا در خیابان یاد شده را می‌توان مشاهده کرد. از این‌رو هم در مولفه‌های طراحی محیطی (قلمروگرایی، مراقبت و نظارت طبیعی، کنترل طبیعی ورود، تصویر و نگهداری از فضا، سخت کردن آماج جرم) و هم در بعد مولفه اجتماعی (کاهش هویت محلی، گسست عاطفی، ورود مولفه‌های هویتی مدرن، فربه شدن طبقه متوسط جدید شهری، سست شدن شبکه‌های سنتی اجتماعی (سرمایه اجتماعی) بنابر نتایج حاصل از پرسشنامه، کاستی‌های فراوانی مشاهده می‌گردد. پاسخگویان به پرسشنامه ۶۰ درصد زن و ۴۰ درصد مرد هستند. به لحاظ تواتر حضور در محدوده، ۵۷ درصد هر روز در محدوده حاضرند، ۲۶ درصد هفته ای دوبار، ۱۴ درصد هر هفته و ۳ درصد ماهی یک‌بار در محدوده هستند. جهت سنجش وضعیت سنی بر اساس مشاهدات حضور افراد و میزان توانایی پاسخگویی به سوالات، به سه دسته طبقه‌بندی شدند که در این بین، ۶۱ درصد افراد بین ۲۰-۳۹، ۳۲ درصد بین ۴۰-۶۰، و ۷ درصد پاسخ‌دهندگان بالاتر از ۶۰ سال سن دارند.

جدول ۳: وضعیت یافته‌های توصیفی پژوهش (نگارنده: ۱۴۰۰)

متغیر	تعداد	درصد
جنسیت	زن	۱۲۵
	مرد	۱۹۵
	کل	۳۲۰
سن	۲۰-۳۹	۱۹۸
	۴۰-۶۰	۹۸
	بالای ۶۰ سال	۲۴
	کل	۳۲۰
میزان تواتر حضور	هر روز	۱۸۲
	هفته‌ای دوبار	۸۵
	هر هفته	۴۳
	ماهی یک‌بار	۱۰
	کل	۳۲۰

۲- یافته‌های استنباطی

تحلیل رابطه بین متغیر وابسته کاهش جرم و متغیرهای مستقل (مولفه‌ها)

در این بخش با استفاده از رگرسیون چند متغیره رابطه بین متغیر وابسته (کاهش جرم) و متغیرهای مستقل (مولفه‌ها) مورد بررسی قرار می‌گیرد. در راستای این امر، پرسشنامه ساکنین به صورت جداگانه مورد تحلیل قرار گرفت.

پیش‌بینی کاهش جرم بر اساس متغیرهای مستقل در ساکنین در جدول شماره ۴ با استفاده از ضریب R میزان همبستگی تمامی متغیرهای مستقل و متغیر وابسته در پرسشنامه ساکنین سنجیده شده است که معیار r^2 نشان دهنده ضریبی است که دامنه‌اش بین -۱ و +۱ قرار دارد. مقدار $0/000$ گویای عدم رابطه بین دو متغیر و +۱ رابطه مثبت و کامل و -۱ رابطه منفی یا معکوس کامل است (به نقل از: ثناگر و همکاران). ضریب همبستگی سنجش رابطه حداکثری بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته را پیدا می‌کند (میلر، ۱۳۸۰: ۲۹۱) و می‌تواند مشخص کند که متغیرهای مستقل تا چه حد توان تبیین واریانس وابسته را دارد. برای بررسی میزان همبستگی میان متغیرهای مستقل و وابسته از آزمون رگرسیون استفاده شده است.

جدول ۴: آزمون همبستگی رگرسیون میان کاهش جرم و متغیرهای مستقل در پرسشنامه ساکنین (نگارنده: ۱۴۰۰)

همبستگی	میانگین مجذور ضریب همبستگی	مجذور ضریب همبستگی	خطای استاندارد اندازه گیری
^a ۰/۸۰۹	۰/۷۰۶	۰/۴۰۲	۰/۴۱۳

بررسی رابطه همبستگی متغیر وابسته کاهش جرم و متغیرهای مستقل (در طراحی محیطی، قلمروگرایی، مراقبت و نظارت طبیعی، کنترل طبیعی ورود، تصویر و نگهداری از فضا، سخت کردن آماج جرم‌رودر بعد مقوله جامعه‌شناسی، کاهش هویت محلی، گسست عاطفی، ورود مولفه‌های هویتی مدرن، فربه شدن طبقه متوسط جدید شهری، سست شدن شبکه‌های سنتی اجتماعی) در ساکنین برابر $0/۸۰۹$ شده است، از آنجایی که این عدد به سمت +۱ میل نموده، همبستگی مستقیم و قوی بین متغیر وابسته و مستقل وجود دارد. مقدار مربع همبستگی^۱ در جدول، مجذور ضریب همبستگی است و ضریب تعیین نامیده می‌شود و در واقع بیان می‌کند؛ در تحقیق $0/۷۰۶$ از تغییرات متغیر وابسته به تغییرات مجموعه متغیرهای مستقل بستگی دارد. این ضریب بیانگر آن است که در حدود $0/۴۰۲$ از واریانس یا پراکندگی متغیرهای مستقل در کاهش جرم موجود در مدل تجربی تحقیق تبیین می‌گردد و بقیه واریانس پراکندگی، توسط متغیرهایی تبیین می‌شود که در تحقیق ما وارد نشده است. پس از بررسی کلی تاثیرات متغیرهای مستقل بر کاهش جرم، میزان همبستگی هر یک از متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته در جدول ۵ مورد سنجش قرار می‌گیرد.

¹ R square

جدول ۵: میزان همبستگی میان کاهش جرایم و متغیرهای مستقل در ساکنین محدوده از منظر طراحی محیطی (نگارنده: ۱۴۰۰)

از منظر مولفه‌های کالبدی طراحی محیطی						
متغیرها	میانگین متغیرهای مستقل	ضریب استاندارد		استاندارد سازی ضرایب	تی	سطح معناداری ^۱
		خطای انحراف معیار ^۲	ضریب رگرسیون استاندارد نشده			
-		۰/۶۳۲	۵/۸۹	-	۰/۱۰۳	۰/۸۹۹
قلمروگرایی	۱/۱۲	۰/۲۸۸	۱/۰۱	۰/۵۸	۰/۱۴	۰/۸۰۳
مراقبت و نظارت طبیعی	۱/۳۳	۰/۱۲۶	۰/۴۹۹	۰/۵۷۴	۰/۲۴	۰/۸۱۱
تصویر و نگهداری از فضا	۳/۸۸	-۰/۵۴	۰/۴۰۶	-۰/۸۶	۰/۱۲	۰/۷۹۶
کنترل طبیعی ورود	۲/۱	۰/۵۱	۰/۵۸۸	۰/۱۷	۰/۷۵	۰/۴۱۲
سخت کردن آماج جرم	۴/۲	-۰/۲۳	۱/۱۸	۰/۳۹	۰/۲۳۱	۰/۸۰۵
از منظر مولفه‌های جامعه‌شناسی						
حضور خرده فرهنگ‌ها و در نتیجه کاهش هویت محلی	۴/۵۲	-۰/۱۹۸	۱/۵۱۲	۰/۶۵۳	-۰/۱۸	۰/۹۵۳
گسست عاطفی	۳/۵۳	۰/۱۷۱	۰/۲۶۵	۰/۵۶	-۰/۶۱۵	۰/۵۷۱
ورود مولفه‌های هویتی مدرن	۴/۵۶	-۰/۹۵۶	۱/۲۱	۰/۵۵	-۰/۷۷۰	۰/۵۰۱
فرجه شدن طبقه متوسط جدید شهری	۳/۱۳	۰/۱۰۱	۰/۲۵۱	۰/۵۴	-۰/۲۹۸	۰/۷۰۷
سست شدن شبکه‌های سنتی اجتماعی	۲/۶	-۰/۷۵	۰/۱۰۱	۰/۴۶	-۰/۱۲۴	۰/۵۰۱

تحلیل‌های انجام شده جدول ۶ در بخش ساکنین و در بعد مولفه‌های کالبدی نشان می‌دهد که در بین متغیرهای مستقل، متغیر قلمروگرایی با ضریب بتا ۰/۵۸ بیشترین تأثیر را بر متغیر کاهش جرم دارد و سپس با فاصله‌ای کمتر مراقبت و نظارت طبیعی با ضریب بتا برابر ۰/۵۷۴ بر کاهش جرم تأثیرگذار است. هرچند اختلاف این دو متغیر ناچیز و قابل چشم‌پوشی است، هر دو متغیر اهمیت تقریباً یکسانی را در کاهش جرم دارند. پس از متغیرهای فوق، کنترل طبیعی ورود با ضریب بتا ۰/۱۷، تصویر و نگهداری از فضا با ضریب بتا ۰/۸۶، سخت کردن آماج جرم با ضریب بتا ۰/۳۹ در تبیین متغیر وابسته تأثیر داشته‌اند. اما در بخش ساکنین و در بعد مولفه‌های جامعه‌شناسی نشان می‌دهد که در بین متغیرهای مستقل، متغیر حضور خرده فرهنگ‌ها و در نتیجه کاهش هویت محلی با ضریب بتا برابر ۰/۶۵۳ بیشترین تأثیر را بر متغیر کاهش جرم دارد و پس از آن گسست عاطفی با ضریب بتا برابر ۰/۵۶ و ورود مولفه‌های هویتی مدرن با ضریب بتا ۰/۵۵ و فرجه شدن طبقه متوسط جدید شهری با ضریب بتا برابر ۰/۵۴ و سست شدن شبکه‌های سنتی اجتماعی با ضریب بتا ۰/۴۶ بر کاهش جرم تأثیرگذار است.

¹ Sig

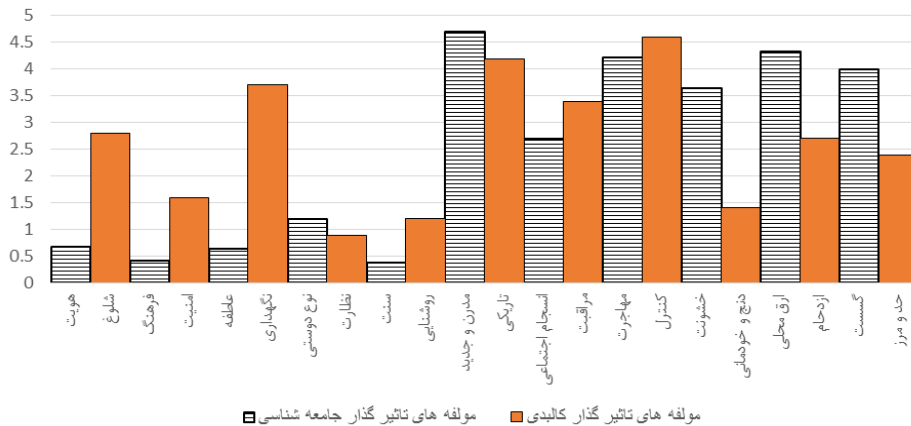
² Std error

تفکیک افتراق معنایی و آزمون تی-تست

به منظور ارزیابی میزان تاثیر عوامل جامعه‌شناسی و کالبدی بر کاهش جرم از فن افتراق معنایی استفاده و در انتها نیز با آزمون تی-تست مورد سنجش قرار گرفت. گویه‌های کیفی پرسشنامه بر اساس طیف پنج‌تایی لیکرت مورد سنجش واقع شد. از این‌رو میانگین اعدادی که کمتر و بیشتر از میانه ۲/۵ هستند، با توجه به مثبت و منفی بودن هر گویه، مورد تحلیل قرار گرفتند. ارزیابی هریک از عوامل فوق بر میزان کاهش جرم بر اساس آزمون تی-تست در نمودار ۳ مشخص است.

نمودار ۲: تاثیر عوامل جامعه‌شناسی و طراحی محیطی در پیشگیری از جرم (نگارنده: ۱۴۰۰)

ارزیابی تاثیر عوامل کالبدی بر میزان احساس امنیت

یافته‌ها نشان می‌دهد که میانگین کاهش جرم در عوامل کالبدی چون: شلوغی، امنیت، نگهداری، تاریکی، مراقبت، کنترل، ازدحام، از میانه نظری عدد ۲/۵ بیشتر است که حاکی از وضعیت نامطلوب این عوامل کالبدی دارد. از سویی، میانگین کاهش جرم در عوامل تاثیرگذار جامعه‌شناسی چون: مدرن و جدید بودن، انسجام اجتماعی، خشونت، گسست عاطفی، مهاجرت، عرق محلی از میانه ۲/۵ بیشتر بوده که نشان از وضعیت نامطلوب این عوامل است. در نتیجه تاثیر عوامل کالبدی و عوامل یاد شده در حوزه جامعه‌شناسی و طراحی محیطی که بیشتر از میانه تئوری است، عوامل بحرانی در طراحی محیطی هستند که می‌بایست به آن‌ها توجه ویژه داشت. همان‌طور که انتظار تحقیق بر تاثیر عوامل جامعه‌شناسی در طراحی محیطی بوده، با توجه به رفتار نمودار فوق این مهم بر اساس پاسخ مخاطبین، دارای اهمیت بالایی در درجات مختلف است.

کاهش جرم یکی از اهداف و مهم‌ترین مولفه کیفیت زندگی شهری محسوب می‌شود و ره‌آورد آن امنیت است. ترس از وقوع جرم مفهوم امنیت را زیر سوال برده، تحرک و آزادی افراد را کم و باعث عدم حضور افراد به‌طور مناسب در فعالیت‌های اجتماعی می‌گردد. علاوه بر این، هر چیزی که فرد را در محیط محاصره شده قرار دهد و باعث تنها شدن او با مجرم شود، ترس از وقوع جرم را افزایش می‌دهد. حال چنانچه وضعیت اجتماعی به لحاظ امنیت و احساس امنیت در لایه‌های متفاوت آن، مانند گسست عاطفی نسل جوان نسبت به محیط، حضور خرده فرهنگ‌ها در مقابل فرهنگ اصلی جامعه، فرسایش فرهنگ دینی در مقابل عوامل نوظهور و مدرن وارد شده، دچار ضعف گردد، فرد از جامعه کناره‌گیری کرده و در فعالیت‌های اجتماعی و حضور در فضای شهری امتناع خواهد کرد. یکی از مهم‌ترین عوامل بیان شده در این تحقیق که باعث تضعیف فعالیت‌های اجتماعی افراد در محیط شهری می‌گردد، حضور خرده فرهنگ‌ها در بطن اصلی فرهنگ جامعه است. منطقه رجایی‌شهر کرج به دلیل وجود زندان رجایی‌شهر، شاهد حضور خرده فرهنگ‌ها است. به‌عنوان مثال، آن جایی که خانواده شخص محکوم به اعدام و یا حبس ابد، تمام دارایی‌های خود را جمع کرده و از اقصا نقاط کشور به این محل مهاجرت می‌کنند تا در کنار فرد مذکور باشند. این مهاجرت‌ها باعث جذب خرده فرهنگ‌ها به یکدیگر و نهایتاً تشکیل محله‌هایی را می‌دهد (محله اوقافی‌ها) که با فرهنگ اصلی منطقه در تضاد است. از آنجایی که در اکثر موارد، شخص مهاجر قادر به یافتن شغل مناسبی در محیط جدید نخواهد بود، از این‌رو مستعد هرگونه انحراف و کجروی جهت تامین هزینه‌های خود می‌باشد، اثبات این مدعا، کانون فروش مواد مخدر منطقه در محله اوقافی‌های منطقه رجایی‌شهر شهر کرج و خیابان اصلی آن است. در تایید مثال ذکر شده، به محله قزل‌حصار و محله کچوبی شهر کرج که به دلیل وجود زندان‌هایی به همین نام، نواحی مانند محله مورد مطالعه پژوهش، شکل گرفته که کانون انواع جرائم اجتماعی است، می‌توان اشاره داشت. نظر به مطالب ذکر شده، هدف مقاله حاضر ارائه راه کارهایی به منظور ایجاد بستری جهت کاهش جرم از منظر مولفه‌های جامعه‌شناختی (با تاکید بر حضور خرده فرهنگ‌ها) است. با توجه به پاسخ استفاده‌کنندگان از فضا، یافته‌ها نشان می‌دهد که میزان تاثیرات متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته کاهش جرم در دو بعد تحقیق کاملاً متفاوت است. یعنی در بعد جامعه‌شناسی گویه‌های گسست نسلی، عرق محلی، خشونت، مهاجرت، انسجام اجتماعی، مدرن و جدید بودن و گویه‌های تاریکی، شلوغی، مراقبت، نظارت و کنترل، در بعد طراحی کالبدی محیطی در نامطلوب‌ترین وضعیت است. یافته‌های طراحی کالبدی محیطی این پژوهش با یافته‌های تحقیق ثناگر و همکاران (۱۳۹۸)، پری، فنلی (۲۰۲۰)، ارغیانی (۱۳۹۹) و مویدفر (۱۳۹۸) مطابق و در بُعد جامعه‌شناختی احساس امنیت (با تاکید بر خرده فرهنگ‌ها) با یافته‌های لیل (۲۰۱۹)، صیقل (۱۳۹۷) و کاپاسو داسیلوا و نلسون رودریگز داسیلوا (۲۰۲۰)، تطابق دارد. اما یافته‌های حوزه جامعه‌شناسی در این پژوهش با تاکید بر حضور خرده فرهنگ‌ها در بطن فرهنگ غالب جامعه، به مراتب کنکاو بیشتر و متفاوتی نسبت به یافته‌های فوق در نتایج درپی

داشته است و از این منظر، این موضوع نوآوری این پژوهش است؛ از این رو در راستای ارتقاء محیطی امن با توجه به ابعاد تحقیق به لحاظ کاهش جرم، موارد زیر پیشنهاد می‌گردد:

در بعد جامعه‌شناسی:

۱- شناسایی مهاجرین به کلان‌شهرها (حداقل در مهاجرین جدید) و احراز دلیل مهاجرت یکی از پیشنهادهای اساسی این تحقیق می‌باشد. از آنجایی که مهاجرت‌ها باعث ورود فرهنگ جدید به شهرها شده، دلیل و عقبه مهاجرت‌ها تاکنون مشخص نگردیده که کنترل ورود و خروج در مبادی ورودی و خروجی شهر از طریق کارت ملی و گذرنامه (اتباع خارجی) قابل بحث و ریشه‌یابی است.

۲- توجه ویژه به طراحی شهری براساس گسست نسل‌ها و انعکاس فرهنگ و معماری و طراحی شهری منطقه در سیما و منظر شهری با بیان ساده و به روز جهت ترغیب جوانان به کنجکاو و جستجو در داشته‌های ارزشی و کالبدی محله و منطقه.

۳- ایجاد عرق محیطی با توجه به اقوام ساکن در طراحی محیطی و ارائه الگو، نمادها در فضای شهری بر اساس تراکم جمعیتی اقوام.

۴- تشویق و ترغیب جوانان و ساکنان محیط (براساس نظریه سرمایه اجتماعی، جهت ایجاد بستر مشارکت) به اعلام نظر در چیدمان قسمت یا قسمت‌هایی از فضای شهری (مانند پارک‌ها، پیاده‌راه‌ها).

در بعد طراحی کالبدی محیطی:

۱- ایجاد محل‌های نشستن و استراحت برای افراد و ترویج استفاده مداوم از آن‌ها سبب ایجاد احساس مثبتی از منطقه امن در ادراک افراد می‌شود و راه فرار را برای مجرمین کمتر می‌کند.

۲- کنترل ازدحام و شلوغی در مکان‌های عمومی محصور و باز از طریق طراحی کالبدی.

۳- حفظ قلمرو و ایجاد خلوت شخصی و محیطی بنا به فضای مورد نیاز از طریق طراحی کالبدی.

۴- کنترل دسترسی‌ها به صورت مکانیکی و ایجاد بار ذهنی مبنی بر اینکه محیط، تحت کنترل بوده و یا به وسیله عوامل طراحی کالبدی (دیدگذر) در فضای شهری انجام پذیرد.

۵- تامین نور کافی در کنج‌ها، معابر، زیرگذرها، فضای پرت زیر روگذرها با توجه به طراحی کالبدی شهری.

۶- نظارت و نگهداری المان‌ها و مبلمان شهری جهت حفظ ظاهر زیبا و تاکید بر اینکه فضای مورد استفاده دایماً تحت نظارت و نگهداری است.

• ارغیانی، مصطفی. (۱۳۹۹). ارزیابی نحوه تاثیر مولفه‌های کالبدی بر ارتقاء احساس امنیت در فضاهای آموزشی از دیدگاه دانش آموزان، مورد طالعاتی: دبیرستان‌های بجنورد، نشریه معماری و شهرسازی آرمانشهر، ۱۳ (۳۱)، صص ۱۸-۱. قابل بازیابی از:

DOI: 10.22034/AAUD.2020.113255.

• اشنایدر، تاد. (۱۳۸۵). پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی محیطی در مراکز آموزشی، ترجمه سروش بهربر، تهران: دانشگاه علوم انتظامی.

• بهرام‌پور، عطیه. ملک افضلی، علی اصغر. (۱۳۹۷). نقش مولفه ایمنی و امنیت فضاهای شهری در حضورپذیری کودکان، مطالعه موردی: محله فاطمی در منطقه ۶ تهران، فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۹ (۳۳)، صص ۴۹-۳۹. قابل بازیابی از:

<http://iic.icas.ir/image/Journal/Article/No33/4.pdf>

• ثناگردرانی، الهام. منصفی‌پراپری، دانیال. طاهرخانی، علیرضا و حاجی‌فتحعلی، سیاوش. (۱۳۹۸). ارزیابی احساس امنیت و پیشگیری از جرم در فضاهای عمومی مجتمع‌های مسکونی به روش دید-پناه، پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، ۱۲ (۲)، صص ۱-۲۸. قابل بازیابی از:

DOI: 10.22108/SSOSS.2019.105137.1115.

• حسینی غیاثوند، ابوالفضل. کربلایی ذبیحی، حسین. (۱۳۹۵). ارائه مدل تحلیلی به منظور پیشگیری از وقوع جرم (سرقت) از ساختمان‌های مسکونی با توجه به رویکرد پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی (CPTED)، نمونه موردی: منطقه ۱ شهرداری قزوین، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، ۷ (۴۷)، صص ۱۷۹-۱۳۹. قابل بازیابی از:

<http://sss.jrl.police.ir/article-12005-861941aed281cf8f7e07e54afeb760b0.pdf>

• درستان، رضا. ذبیحی، حسین. اصغرزاده، علی و گرجی پستی، مرضیه. (۱۳۹۹). ارزیابی مولفه‌های جامعه‌شناختی (با تکیه بر مفهوم گسست نسلی) موثر در طراحی محیطی با رویکرد پیشگیری از جرم (نمونه موردی: خیابان اصلی رجایی‌شهر کرج)، فصلنامه جغرافیای انتظامی، ۸ (۳۲)، صص ۳۱-۵۸. قابل بازیابی از:

<http://pogra.jrl.police.ir/article-95359-95ad319b02a340a69603245afe4544c8.pdf>

• زیباکلام، صادق. (۱۳۹۴). جامعه‌شناسی به زبان ساده، چاپ پنجم، تهران: روزنه.

• ساروخانی، باقر. (۱۳۹۳). روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی، اصول و مبانی، چاپ هجدهم، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

• ساروخانی، باقر. صداقتی فرد، مجتبی. (۱۳۸۸). شکاف نسلی در خانواده ایرانی؛ دیدگاه‌ها و بینش‌ها، پژوهشنامه علوم اجتماعی، ۳ (۴)، صص ۳۱-۸. قابل بازیابی از:

<http://ensani.ir/fa/article/download/229760>

• شاطری پوراصفهانی، شهید و وحید، یامین‌پور. (۱۳۹۵). فرهنگ، سبک زندگی و جرم، چاپ اول، تهران: انتشارات سوره مهر.

- شکوری اصل، شیده. (۱۳۹۵). شناسایی ویژگی‌های محیطی تاثیرگذار بر احساس امنیت بانوان در فضاهای شهری، نمونه موردی: محلات مخصوص و سلامت، منطقه ۱۱ شهر تهران، فصلنامه مطالعات شهری، ۶ (۲۱)، صص ۷۶-۹۱. قابل بازیابی از:
<http://urbstudies.uok.ac.ir/article-46004-d7af250bc740d49ee3af0b927172e2a5.pdf>.
- صیقل، یزدان. (۱۳۹۷). مطالعه حقوقی-جرم‌شناسی جرم در جامعه مخاطره‌آمیز، رساله دکتری، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، ایران.
- عباس‌نژاد، حسین. رضانی، هادی. و صادقی، مینا. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین بیکاری و جرم در ایران؛ رهیافت داده‌های تلفیقی بین‌استانی، فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، ۲۰ (۶۴)، صص ۶۵-۸۸. قابل بازیابی از:
<http://qjerp.ir/article-1-523-fa.pdf>.
- علیمردانی، مسعود. شرقی، علی و مهندشین، نیره. (۱۳۹۵). بررسی نقش امنیت در سرزندگی و حیات شبانه فضاهای عمومی شهری، نمونه موردی: خیابان امام مرنند حد فاصل خیابان شهید رنجبری و خیابان هفت تیر، نشریه هنرهای کاربردی، ۵ (۸)، صص ۱۵-۲۶. قابل بازیابی از:
DOI: 10.22075/AAJ.2017.2601.
- فتحی، حمید. و ستاکه، فرزانه. (۱۳۸۷). امنیت اجتماعی، فضاهای شهری و نیروی انتظامی، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، ۴ (۱۵)، صص ۱۷۷-۱۹۴. قابل بازیابی از:
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/970935>.
- فرجی‌ها، محمد. (۱۳۸۹). رویکرد نظری به پیشگیری از جرم: چالش‌ها، راهکارها، رویکرد چند نهادی به پیشگیری از جرم، مجموعه مقالات ارائه شده در نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم، تهران: معاونت آموزش ناجا.
- کاوه، محمد. (۱۳۹۱). آسیب‌شناسی بیماری‌های اجتماعی، جلد اول، تهران: جامعه‌شناسان.
- کلانتری خلیل‌آباد، حسین. اردلانی، روناک. و عطیه پور، احمد. (۱۳۹۲). برنامه ریزی فضاهای امن شهری مبتنی بر تفکیک جنسیتی با رویکرد CPTED، نمونه موردی: محله فرهنگیان، شهر بناب، فصلنامه شهر ایرانی اسلامی، ۳ (۱۲)، صص ۱۵-۲۵. قابل بازیابی از:
<http://iic.icas.ir/image/Journal/Article/No12/2.pdf>.
- محمدنسل، غلامرضا. (۱۳۹۳). پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (از نظریه تا کاربرد)، چاپ اول، تهران، میزان.
- محمودی‌جانکی، فیروز. و قورچی‌بیگی، مجید. (۱۳۸۸). نقش طراحی محیطی در پیشگیری از جرم، فصلنامه مطالعات حقوق خصوصی (حقوق)، ۳۹ (۲)، صص ۳۴۷-۳۴۵. قابل بازیابی از:
<https://jlq.ut.ac.ir/article-20085-c5b61645675edd67b24167433dfa68b2.pdf>.
- منصوری، منصور. (۱۳۹۸). تبیین میزان امنیت در محله‌های شهری بر مبنای شاخص‌های کالبدی و طراحی محیط؛ نمونه موردی شهری ایلام، فصلنامه کارافن، ۱۶ (۴۵)، صص ۷۵-۹۲. قابل بازیابی از:
<http://karafan.tvu.ac.ir/article-100533-3f51fb095151ef01aa0c52bab8bf5e94.pdf>.

• میلر، چارلز. (۱۳۸۰). راهنمای سنجش و تحقیقات اجتماعی، ترجمه هوشنگ نایبی، تهران: نشر نی.

• مویدفر، سعیده. رضایی، حجت. و فاطمی، مهران. (۱۳۹۸). تحلیلی بر پراکنش فضایی احساس امنیت در استان یزد با استفاده از الگوی ویکور، پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۱۳ (۱)، صص ۲۸-۱. قابل بازیابی از:

Doi: 10.22108/ssoss.2019.116929.1398.

• نجفی ابرنآبادی، علی حسین. گلدوزیان، حسین. (۱۳۹۶). جرم شناسی پست مدرن و رویکرد آن به جرم و علت شناسی جنایی، نشریه پژوهش حقوق کیفری، ۶ (۲۳)، صص ۴۶-۹. قابل بازیابی از:

<https://jclr.atu.ac.ir/article-8938-d2846e89c685da121d3fe1100e500149.pdf>.

• نجفی ابرنآبادی، علی حسین. (۱۳۸۸). کیفرشناسی نو-جرم‌شناسی نو، مجموعه مقالات تازه‌های علوم جنایی، زیر نظر علی حسین ابرنآبادی، تهران: بنیاد حقوق میزان، صص متعدد.

• نظم‌فر، حسین. علوی، سعیده. و عشقی چهار برج، علی. (۱۳۹۷). ارزیابی امنیت در فضاهای عمومی شهری، نمونه موردی: پارک‌های شهر تهران، فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا، ۲۲ (۲)، صص ۱۶۵-۱۳۳. قابل بازیابی از:

<https://hsmmp.modares.ac.ir/article-21-15332-fa.pdf>.

• هوشمند، احسان. و کوه شکاف، ناهید. (۱۳۸۱). پدیده سرقت و عوامل اجتماعی مرتبط با آن در استان کردستان ۱۳۷۶-۱۳۷۷. مقالات اولین همایش ملی آسیب‌های اجتماعی و انجمن جامعه‌شناسی ایران، جلد ششم.

• وطن‌خواه، حمید. (۱۳۹۷). تبیین نقش پلیس پیشگیری نیروی انتظامی در طراحی محیطی و ارائه الگوی مناسب، رساله دکتری، دانشگاه علوم انتظامی، دانشکده فرماندهی و ستاد، تهران، ایران.

• یاران، علی. ارجمندی، هانی. و مسگریان، مریم. (۱۳۹۸). تاثیر مولفه‌های کالبدی بر احساس امنیت زنان در فضاهای باز گردشگری شهری، نمونه موردی: خیابان سی تیر تهران، نشریه منظر، ۱۱ (۴۷)، صص ۳۷-۲۴. قابل بازیابی از:

Doi: 10.22034/MANZAR.2019.163900.1885

• حاجی تبار فیروزجانی، حسین. (۱۳۹۸). نقش نهادهای مذهبی در پیشگیری از جرم: چالش‌ها و راه‌کارهای مقابله با آن، فصلنامه پژوهش‌های فقه و حقوق اسلامی، ۱۵ (۵۶)، صص ۶۸-۴۷. قابل بازیابی از:

Doi: 10.22034/IJRJ.2019.666893

- Boustras, Georgios. Waring, Alan. (2020). Towards a Reconceptualization of Safety and Security, Their Interactions, and Policy Requirements in a 21st Century Context, *Safety Science*. Volume 132, 1-14. DOI: 10.1016/j.jort.2018.11.002 .
- Capasso da Silva, D., Nelson Rodrigues da Silva, A. (2019). Sustainable Modes and Violence: Perceived Safety and Exposure to Crimes on Trips to and From a Brazilian University Campus. *Transport & Health*, 16, 2-3. <https://doi.org/10.1016/j.jth.2019.100817>.
- Hughes, Gordon. (2012). *Community Crime Prevention*, Quoted in the *sage Dictionary of Criminology*. UK: Routledge's Press.
- Lyle, Perry. (2019). *Sociological Theories of Crime: Control Theory Review*. www.academia.edu/38994510/Sociological_Theories_of_Crime_Control_Theory_Review.
- Odufuwa, Bashir. Badiora, Adewumi. Olaleye, Daniel. & Peter A. Akinlotan. (2018). Perceived personal safety in built environment facilities: A Nigerian case study of urban recreation sites. *Outdoor Recreation and Tourism*, 25, 24-35. DOI: 10.1016/j.jort.2018.11.002.
- Perry, Marianna A. & Fennelly, Lawrence J. (2020). Encompassing effective CPTED solutions in 2020 and beyond: concepts and strategies. *Handbook of Loss Prevention and Crime Prevention (Sixth Edition)*. [Doi.org/10.1016/B978-0-12-817273-5.00007-7](https://doi.org/10.1016/B978-0-12-817273-5.00007-7).
- Warwick, Elanor. (2020). *Defensible Space*. *International Encyclopedia of Human Geography (Second Edition)*. [Doi.org/10.1016/B978-0-08-102295-5.10171-4](https://doi.org/10.1016/B978-0-08-102295-5.10171-4).

ترجمه منابع داخلی به زبان انگلیسی:

- Abasnezhad, H., Ramezani, H., Sadeghi, M. (2012). Investigating the relationship between unemployment and crime in Iran; Integrated inter-provincial data approach. *Economic research and policies*, 20 (64), pp. 65-88. [In Persian] Retrieved from <http://qjerp.ir/article-1-523-fa.pdf>.
- Alimardani, M., Sharghi, A., & Mahdeshin, N. (2016). Investigating the Role of Security in the Life and Nightlife of Urban Public Spaces, Case Study: Imam Marand St., Between Shahid Ranjbari St. and Haft Tir St. *Applied Arts*, pp. 5(8), 17. [In Persian] Retrieved from 10.22075/AAJ.2017.2601.
- Arghiyani, M. (2020). Assessing the Effect of Physical Components on Promoting a Sense of Security in Educational Spaces from the Perspective of Students, a Case Study: Bojnourd High Schools. *Armanshahr architecture and urban planning*, 13(31), p.p. 2. [In Persian] Retrieved from DOI: 10.22034/AAUD.2020.113255 .
- Bahrampoor, A., Malekafzali, A. (2018). The Role of Safety and Security of Urban Spaces in Child Attendance, Case Study: Fatemi Neighborhood in District 6 of Tehran. *Islamic Iranian city*, 9(33), 43-44. [In Persian] Retrieved from <http://iic.icas.ir/image/Journal/Article/No33/4.pdf>.

- Dorostan, R. Zabihi, H. , Asgharzadeh, A. , Gorjiposhti, M. (2021). Evaluation of sociological components (based on the concept of generational discontinuity) effective in environmental design with a crime prevention approach (Case study: Rajaei main street, Karaj). Quarterly Journal of Disciplinary Geography, 8 (32), pp. 31-58. [In Persian] Retrieved from http://pogra.jrl.police.ir/article_95359_95ad319b02a340a69603245afe4544c8.pdf.
- Eshnayder, T. (2006). Crime Prevention Through Environmental Design in Educational Centers. Translated by: Soroush Behrbar, Iran Military Science University. [In Persian.]
- Farajiha, M. (2010). Theoretical Approach to Crime Prevention: Challenges, Solutions, Multi-Institutional Approach to Crime Prevention. Proceedings of the First National Conference on Crime Prevention, Tehran. [In Persian.]
- Fathi, H., Setakeh, F. (2008). Social Security, Urban Spaces and Law Enforcement. Social Security Studies, pp. 4(15), 180. . [In Persian] Retrieved from <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/970935>.
- Haji Tabar Firoozjani, H. (2019). The Role of Religious Institutions in Crime Prevention: Challenges and Strategies to Deal With It. Quarterly Journal of Islamic Jurisprudence and Law, 15 (56), pp. 47-68. [In Persian] Retrieved from <https://Doi.org/10.22034/IJRJ.2019.666893>.
- Hooshmand, H., KoohShekaf, N. (2002). The phenomenon of robbery and related social factors in Kurdistan province 1997-1998. Proceedings of the First National Conference on Social Injuries and the Iranian Sociological Association, Volume 6, Tehran, Iran. [In Persian.]
- Hosseini Ghiyasvand, A., Zabihi, H. (2016). Presenting an Analytical Model in order to Prevent the Occurrence of Crime (theft) from Residential Buildings According to the Approach of Crime Prevention Through Design (CPTED), Case Study: District 1 of Qazvin Municipality. Social Security Studies, 7(47), pp. 139. [In Persian] Retrieved from http://sss.jrl.police.ir/article_12005_861941aed281cf8f7e07e54afeb760b0.pdf.
- Kalantari Khalilabad, S., Ardalini, R., & Poorahmad, A. (2013). Planning Safe Urban Spaces Based on Gender Segregation with CPTED Approach, Case study: Farhangian Neighborhood, Bonab City. Islamic Iranian city, 3(12), pp. 20. [In Persian] Retrieved from <http://iic.icas.ir/image/Journal/Article/No12/2.pdf>.
- Kaveh, M. (2013). Pathology of Social Diseases, Sociologists. [In Persian.]
- Mahmoudi Janaki, F., Ghourchibeygi, M. (2009). The Role of Environmental Design in Crime Prevention. Private Law Studies (Law), 39(2), 347-349, pp. 357. [In Persian] Retrieved from https://jllq.ut.ac.ir/article_20085_c5b61645675edd67b24167433dfa68b2.pdf.
- Mansouri, M. (2019). Explain the Level of Security in Urban Neighborhoods Based on Physical Characteristics and Environmental Design; A Case Study of

Ilam City. Karafan Quarterly Research Journal, 16(45), pp. 78. [In Persian]
Retrieved from

http://karafan.tvu.ac.ir/article_100533_3f51fb095151ef01aa0c52bab8bf5e94.pdf.

- Miler, Ch. (2001) Guide to Social Assessment and Research. Translated by Hoshang Naeini. Tehran: Ney. [In Persian.]
- Mirzakhani, A. (2018). Legal-criminological study of crime in a dangerous society [P.H.D's thesis, Beheshti University]. Beheshti University of Tehran. [In Persian.]
- Moayedfar, S., Rezaei, H., Fatemi, M. (2019). An Analysis of the Spatial Distribution of the Feeling of Security in Yazd Province Using the Vickor Model. Strategic Research on Social Issues in Iran, 13 (1), 1-28. [In Persian] Retrieved from Doi: 10.22108/ssoss.2019.116929.1398.
- Mohamadnasl, G. R. (2014). General Crime Prevention. Mizan. [In Persian.]
- Najafi Abrand Abadi, A.H. (2009). New criminology-New criminology. Collection of new criminal science articles, Law Foundation of Mizan, pp. ... [In Persian.]
- Najafi Abrand Abadi, A.H., Goldooziyan, H. (2017). Postmodern criminology and its approach to crime and criminal etiology. Journal of Criminal Law Research, 6 (23), pp. 9-46. [In Persian] Retrieved from https://jclr.atu.ac.ir/article_8938_d2846e89c685da121d3fe1100e500149.pdf.
- Nazmfar, H., Alavi, S., & Eshghi Chahar Borj, A. (2018). Security Assessment in Urban Public Spaces, Case Study: Tehran City Parks. Planning and arranging space, 22(2), pp. 33. [In Persian] Retrieved from <https://hmsmp.modares.ac.ir/article-21-15332-fa.pdf>. (In Persian).
- Sanagar darbani, E., Monsefi Parapari, D., Taherkhani, A., & Haji Fatali, S. (2018). Assessing the feeling of security and crime prevention in public spaces Residential complexes by sight-shelter method. Law Enforcement and Security Research Journal, 12(2), pp. 6-7. [In Persian] Retrieved from http://journals.police.ir/article_91846_131bbd18c2c4bb378a4baaf8a811d173.pdf.
- Sarookhani, B. (2014). Research methods in social sciences, principles and foundations. Tehran: Institute of Humanities and Cultural Studies. [In Persian.]
- Sarookhani, B. , Sedaghatifard, M. (2009). Generation gap in the Iranian family; Views and insights. Journal of Social Sciences, 3 (4), pp. 8-31. [In Persian] Retrieved from <http://ensani.ir/fa/article/download/229760>.
- Shakooriasl, S. (2016). Identifying Environmental Characteristics Affecting Women's Sense of Security in Urban Spaces, Case Study: Special Neighborhoods and Health, District 11 of Tehran. Urban Studies, 6(21), pp. 78-79. [In Persian] Retrieved from http://urbstudies.uok.ac.ir/article_46004_d7af250bc740d49ee3af0b927172e2a5.pdf .
- Shateripoor Esfhani, S. , yaminpoor, V. (2016). Culture, lifestyle and crime. Tehran: Soureh Mehr. [In Persian.]

- VatanKhah, H. (2018). Explain the role of police prevention police in environmental design and provide an appropriate model [P.H.D's thesis, Amin military science university, School of Tehran Command and headquarter]. Amin Command and headquarter university. [In Persian.]
- Yaran, A., Arjmandi, H., Mesgariyan, M. (2019). The effect of physical components on women's sense of security in open spaces of urban tourism, a case study: 30 Tir St., Tehran. Manzar Journal, 11 (47), pp. 24-37. [In Persian] Retrieved from <https://Doi.org/10.22034/MANZAR.2019.163900.1885>
- Zibakalam, S. (2015). Sociology in simple language. Tehran: Rozaneh. [In Persian.]